

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Teoretická a praktická východiska pro realizaci letního dětského tábora

Theoretical and practical resources for summer camp realization

Vedoucí práce:
Mgr. Hana Nádvorníková

2009

Autor:
Pavla Horálková, DiS.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat hlavně vedoucí mé práce paní Mgr. Haně Nádvorníkové, která mi po celou dobu zpracování byla ochotna pomoci a jejími radami a připomínkami dovedla mou práci až do této podoby. Samozřejmě nesmím zapomenout na všechny respondenty, kteří mi svědomitě odpověděli na všechny otázky zadané v dotazníku. A v neposlední řadě chci poděkovat celé mé rodině, která mi zajišťovala pohodu a klid při psaní práce a hlavně mé mamce, která mi celou práci zkontrolovala po pravopisné stránce a poskytovala užitečné rady.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Teoretická a praktická východiska pro realizaci letního dětského tábora napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne: 3.8.2009

podpis:

Anotace

V mé bakalářské práci se snažím nastínit, co vše je potřeba před začátkem letního dětského tábora udělat. Na tábor je totiž potřeba se připravovat během celého roku.

Také zde vypisuji mnoho vyhlášek a pravidel, které by měl znát, a hlavně se jimi řídit, každý člověk, který pracuje s dětmi.

Praktickou část věnuji pedagogickému projektu a to ve formě celotáborové hry na téma „Cesta kolem světa za 14 dní“.

Na závěr jsem použila dotazníkovou metodu, abych zjistila, jak se liší názory rodičů, dětí a pracovníků tábora v otázce letních dětských táborů. Cílem této práce je shrnutí všeho, co je zapotřebí udělat, aby dětský tábor správně fungoval.

Doufám, že má práce bude sloužit jako návod pro budoucí pracovníky s dětmi.

Annotation

In my dissertation I try to specify exactly what needs to be done prior to a childrens' summer camp taking place. It is necessary to prepare for a summer camp during the whole year.

I also list here the all obligatory rules and regulations which anybody working with children should know and adhere to.

In the practical part I focus on a pedagogical project in the form of a game played by the whole camp. The theme is „A Journey around the world in 14 days“.

To conclude my dissertation I use a questionnaire method enabling me to find out the different opinions on summer camps between parents, children and childrens' carers. The goal of my dissertation is to summarise everything that needs to be done to run a summer camp successfully.

I hope that my suggestions will be used as a template for training any future carers working with children.

Klíčová slova

Letní dětský tábor, personální obsazení tábora, hygienické požadavky, bezpečnost a ochrana zdraví při práci s dětmi, celotáborová hra, pedagogický projekt, dotazníková metoda

Keywords

Summer camp for children, personal constitution, hygiene regulations, safety and protection of health at work with children, wholecamp game, pedagogical project, questionnaire method

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část	8
1. Historie organizací pro děti a mládež, vznik letních dětských táborů	8
1.1 Historie organizací	8
1.2 Pionýr.....	9
1.3 Česká rada dětí a mládeže (ČRDM)	9
1.4 Junák – skautské hnutí	10
2. Druhy a typy letních táborů	11
2.1 Druhy letních táborů:	11
2.2 Typy letních táborů:.....	11
3. Personální obsazení tábora.....	12
3.1 Hlavní vedoucí	12
3.2 Zástupce hlavního vedoucího	13
3.3 Oddílový vedoucí.....	13
3.4 Praktikant	13
3.5 Hospodář.....	14
3.6 Kuchař.....	14
3.7 Zdravotník.....	15
4. Harmonogram přípravy letního tábora	16
4.1 Příprava tábora dle měsíců.....	16
5. Hygienické požadavky na zotavovací akce pro děti	18
5.1 Umístění.....	18
5.2 Prostorové podmínky	18
5.3 Ubytování, osvětlení, vybavení a úklid	19
5.4 Zásobování vodou	20
5.5 Odstraňování odpadků a nakládání se splaškovými odpadními vodami	20
5.6 Stravování	21
5.7 Režim dne	21
5.8 Skupiny potravin, které nelze podávat ani používat k přípravě pokrmů a podmínky pro použití některých potravin	22
6. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci s dětmi	24
6.1 Základy bezpečnosti a ochrany zdraví.....	24
6.2 Zodpovědnost za bezpečnost práce.....	24
6.3 Postup v případě úrazu.....	25
6.4 Bezpečnost v místnosti	25
6.5 Bezpečnost při akcích ve městech	25
6.6 Bezpečnost při hrách.....	26
6.7 Bezpečnost při ohni, požární ochrana.....	26
6.8 Bezpečnost při bouři, ochrana před elektrickým proudem.....	27
6.9 Bezpečnost při práci s nářadím	28
7. Školení hlavních vedoucích	29
7.1 Základní právní předpisy	29
7.2 Organizační příprava tábora.....	29
7.3 Rozpočet a hospodaření tábora	29
7.4 Pedagogicko-psychologické znalosti a dovednosti.....	29
7.5 Hygiena a ochrana zdraví	30
7.6 První pomoc	30
7.7 Bezpečnost práce a požární ochrana	30
7.8 Ochrana přírody, lesní zákon, zákon o odpadech, vodní zákon	30

7.9 Zásady týmové práce a vedení lidí	30
7.10 Závěrečný test	30
8. Tvorba programu v rámci celotáborové hry	31
8.1 Příprava před zahájením tábora	31
8.2 Příprava v průběhu tábora	32
8.3 Ukončení po táboře	33
9. Pedagogický projekt	34
9.1 Definice pedagogického projektu	34
9.2 Historie projektové metody	34
9.3 Základní etapy pedagogického projektu	35
Praktická část	37
1. Celotáborová hra na téma:	37
„Cesta kolem světa za 14 dní“	37
1.1 Cíle celotáborové hry	37
1.2 Motivace celotáborové hry	37
2. Dotazník na téma – Letní dětský tábor	49
2.1. Grafy k dotazníku	51
2.2. Hodnocení dotazníků	57
Závěr	58
Použitá literatura	59
Seznam příloh	60

ÚVOD

V dnešní době existuje celá řada táborů zaměřených na různá témata a aktivity. V podstatě na každém rohu si můžeme přečíst leták s nabídkou dětského letního tábora. Ale jak poznáme, že právě tento tábor je dobrý pro naše dítě? Jak poznáme, že o dítě bude dobře postaráno a po celou dobu konání tábora se nebude nudit? Já sama jsem si prošla, jako dítě, dvěma úplně odlišnými typy táborů. Teď už vím, že není tak důležité perfektní moderní zázemí, ale hlavně profesionální přístup pracovníků tábora, kteří mají opravdu zájem o děti. Vyzkoušela jsem si mnoho funkcí na táboře, přes pracovníka v kuchyni, praktikanta u dětí, vedoucího oddílu až k mé současné funkci – zástupci hlavního vedoucího tábora. Za tuto dobu působení na letních dětských táborech jsem se naučila spoustu věcí např. jak se starat o děti, co dělat v nečekaných situacích, co děti baví a co méně. Po předchozích zkušenostech vím, že důležitá je spokojenost dětí. Tu docílíme jen důkladně připraveným programem a ochotou lidí pracovat s dětmi, kteří nečekají nějakou závaznou finanční odměnu, ale jejich odměnou je úsměv na dětské tváři.

Letní dětský tábor není jen pár týdnů strávených s dětmi, ale je zapotřebí pečlivé přípravy po celý rok. V mé práci se budu snažit nastínit vše, co je potřeba před samotným začátkem tábora udělat a co by měl vědět každý správný pracovník s dětmi. Existuje mnoho pravidel, bez kterých se tábor neobejde, přes různé vyhlášky, které se stále mění a je zapotřebí si je důkladně nastudovat, až po školení, kterými si musí projít každý pracovník s dětmi. V praktické části se zaměřím na rozbor celotáborové hry, na jejíž přípravě jsem se podílela a která se již uskutečnila. Tato celotáborová hra je zpracovaná jako pedagogický projekt a obsahuje všechny zákonitosti, které k pedagogickému projektu náleží. Na závěr jsem si připravila dotazník s mnoha zajímavými otázkami, který mi sloužil k porovnání názorů dětí, pracovníků s dětmi a rodičů na dětské letní tábory.

Touto prací bych chtěla pomoci všem začínajícím pracovníkům tábora, kteří budou pracovat s dětmi. Měla by sloužit jako jakýsi přehled všeho, co je zapotřebí. Doufám, že se mi v práci povede vystihnout vše, co jsem chtěla a pomůže alespoň jednomu člověku zrealizovat úspěšný tábor.

TEORETICKÁ ČÁST

1. HISTORIE ORGANIZACÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ, VZNIK LETNÍCH DĚTSKÝCH TÁBORŮ

Letní tábory jsou jednou z nejrozšířenějších forem letní činnosti u nás. Organizují je všichni, kteří pracují s dětmi a mládeží ve volném čase – střediska pro volný čas dětí a mládeže, občanská sdružení dětí a mládeže, občanská sdružení pracující s dětmi a mládeží, ale i celá řada dalších institucí a organizací. V současnosti existují i komerční iniciativy, které se touto letní činností zabývají jako výdělečnou aktivitou.¹

Počátky vzniku dětských hnutí u nás jsou spjaty s obdobím 1. republiky, kdy vznikaly organizace a instituce sociální ochrany jako sdružení dospělých, později také jako organizace zahrnující mládež a postupně i děti.

1.1 Historie organizací

Období 1918 – 1938

Organizace a instituce sociální ochrany byly například Dělnické tělovýchovné jednoty, kde bylo patrné spojení tělovýchovy s činností výchovnou a osvětovou (členové dětského věku tvořili třetinu členů). Tyto organizace vycházely ze širokého myšlenkového základu, jehož pilíře byly:

- myšlenka demokratismu, rovnosti lidí, příležitosti pro každého,
- myšlenka sociální spravedlnosti a solidarity, pomoci druhým,
- životní a pedagogický optimismus,
- pojetí dítěte jako aktivního subjektu.

Období 1945 – 1968

Po osvobození Československa od fašismu se obnovují předválečné organizace, včetně sdružení dětí a mládeže (např. Dělnická tělovýchovná jednota, Junák,...), ale vznikají i další. Dne 8. června 1945 byla přijata „Dohoda o společném postupu stran národního bloku pracujícího lidu měst a venkova“, jejíž součástí byla i dohoda o jednotné organizaci mládeže na základě vládního programu. V této době také vznikají první oddíly pionýrského typu.

---

¹ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE MŠMT. *Vademecum k letním táborům II. přepracované vydání.* Institut dětí a mládeže MŠMT 2001

1.2 Pionýr

tyto oddíly vznikají se záměrem:

- sepětí se životem společnosti,
- vychovávat k vlastenectví, solidaritě a míru,
- vytvářet pozitivní vztah ke vzdělání a práci – zejména veřejně prospěšné,
- rozvíjet některé stránky zájmové činnosti.

Rozhodnutí o založení samostatné národní organizace Pionýr bylo přijato Národní konferencí Pionýrské organizace ve dnech 20. – 23. června 1968. Pionýr se stal samostatnou organizací (nezávislou na organizaci mládeže). Aktivně podporoval pluralitu dětského hnutí, prosadil snahu vytvořit dobrovolné sdružení dětí a dospělých budované zdola – od oddílů, přes skupiny, okresy až po organizace v obou národních republikách. Stal se organizací samosprávného charakteru s podílem dětských i dospělých členů na rozhodování, mající obhajovat zájmy a potřeby dětí.

Pionýr však není jediným sdružením dětí a mládeže, naopak je součástí nesmírně širokého odvětví občanské společnosti neziskového charakteru.

1.3 Česká rada dětí a mládeže (ČRDM)

ČRDM je organizací seskupujících původně osm organizací, nyní téměř 100 sdružení dětí a mládeže. Tato organizace podporuje Úmluvu o právech dítěte – oprávněné zájmy dětí a mládeže - ve snaze napomáhat všestrannému rozvoji mladých lidí po stránce duchovní, duševní, tělesné a sociální. Podporuje činnost svých členů, zejména snahu o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost.

Původních osm samostatných sdružení dětí a mládeže, které založilo ČRDM:

- Asociace křesťanských sdružení mládeže.
- Asociace turistických oddílů mládeže.
- Česká tábornická unie.
- Folklorní sdružení ČR.
- Junák – svaz skautů a skautek ČR.
- NICEM – Národní informační centrum mládeže ČR.
- Pionýr.
- YMCA v ČR – křesťanské sdružení mladých lidí.

Představitelé těchto sdružení se po obsáhlých jednáních dohodli a 7. července 1998 stvrdili vznik ČRDM.

1.4 Junák – skautské hnutí

V České republice je Junák – svaz skautů a skautek ČR největším sdružením dětí a mládeže. Vedle tohoto uskupení existují ještě další skautské organizace, které se z původně jednotného sdružení oddělily, část skautů pracuje i pod hlavičkou dalšího sdružení YMCA ČR (což je Křesťanské sdružení mladých lidí ČR), jehož součástí je tzv. YMCA Skaut.

Ze skautského zákona vyplývají zásady, které musí dobrovolně přijmout jako svůj životní styl každý člen a musí je zachovávat. Na prvním místě je princip duchovní: „Povinnost vůči Bohu.“ Skauti přijímají tento rozměr, hostejno jestli jde o křesťany, muslimy či buddhisty a nalézají ve skautském hnutí prostředky pro uchování své víry a vyjadřování přesvědčení a pokračují v hledání duchovních hodnot. Druhá zásada má rozměr sociální: „Povinnost vůči bližnímu“, která je výrazem všestranné soudržnosti. Za tímto principem se skrývá povinnost služby ostatním konkrétními skutky. Třetí východisko je osobní: „Povinnost vůči sobě samému.“ Je to zodpovědnost za vlastní růst. Každý jedinec má být strůjcem svého rozvoje, je jen na něm, aby se choval zodpovědně a realizoval svůj potenciál.

Skautské hnutí také využívá hru, táboří, přírodu chápe jako ideální místo k provozování skautských činností, děti pracují ve družinách a oddílech, kde jsou ovšem přísně rozděleni podle pohlaví. Skautská symbolika je tradiční – lilie, důsledně využívají kroj.

Vedle neziskových organizací působí ve volnočasové pedagogice i jiné instituce – Domy dětí a mládeže (neboli střediska volného času), což jsou obcemi nebo státem zřizovaná zařízení obohacující nabídku využití volného času.

2. DRUHY A TYPY LETNÍCH TÁBORŮ

2.1 Druhy letních táborů:

- Stálé tábory – tábory ve stálých tábořištích (zděné, chatové, stanové základny), celý tábor se koná jen na jednom místě.
- Putovní tábory – kdy během pobytu vystřídají účastníci několik tábořišť, většinou je letní tábor zaměřený na pěší, vodní aktivitu či cykloturistiku.
- Příměstské tábory – což je forma nabídky programu bez noclehů.
- Hvězdicovité tábory – tábor, při němž účastníci absolvují několikadenní výlety do okolí základny.

2.2 Typy letních táborů:

- Běžné – účastníci jsou děti a mládež z běžné populace.
- Integrované – tábor pro děti z rizikových skupin, dětských domovů, zdravotně postižené, kdy alespoň 20% účastníků je z takto postižené populace.
- Ozdravné – určeny pouze pro zdravotně postižené děti.

3. PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ TÁBORA

Aby mohl tábor fungovat, musí mít tyto pracovníky: Hlavního vedoucího, zástupce hlavního vedoucího, hospodáře, zdravotníka, vedoucího kuchyně, vedoucího dětí a praktikanty. Každý z nich má svá práva a povinnosti, které by měl plnit, co nejlépe umí.

3.1 Hlavní vedoucí

- Musí být starší 18 let (ale doporučuje se, aby byl starší 21 let a měl zkušenosti s přípravou tábora, s vedením týmu, praktické i teoretické znalosti s prací s dětmi).
- Musí být držitelem osvědčení o absolvování odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží v jejich volném čase „Hlavní vedoucí dětského tábora“ (viz příloha I.).
- Hlavní vedoucí se musí seznámit s vybranými právními předpisy (neznalost zákona neomlouvá).
- Hlavní vedoucí řídí práci všech pracovníků na táboře a zodpovídá rodičům za děti, proto by se měl včas seznámit se všemi, se kterými bude na táboře spolupracovat.
- Musí připravit celý tábor (program tábora, denní režim (viz příloha II.), táborovou hru, rozdělení do oddílů, přidělení oddílů oddílovým vedoucím a mnoho a mnoho dalších věcí).
- Po celou dobu konání tábora zodpovídá za plnění všech hygienických a bezpečnostních předpisů, za práci všech lidí, za provoz, za zásobování v kuchyni, marodku i hospodaření na táboře.
- Před zahájením tábora musí hlavní vedoucí proškolit všechny pracovníky o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s dětmi a mládeží a hygieně při práci s dětmi a mládeží.
- Jsou u něj uloženy všechny potřebné písemnosti – potvrzení pracovníků tábora o zdravotní způsobilosti, kopie oznámení o konání tábora a o rozboru vody, ohlášení tábora krajské hygienické stanici, potvrzení o zajištění lékařského dozoru praktickým lékařem pro děti a dorost, pojištění dětí i pracovníků, seznam všech pracovníků a dětí na táboře, záznam o proškolení první pomoci všech pracovníků tábora.
- Po ukončení tábora hlavní vedoucí vypracovává jeho vyhodnocení a kontroluje a stvrzuje vyúčtování.

3.2 Zástupce hlavního vedoucího

- Musí být starší 18-ti let.
- Musí mít schopnost sestavit a vést pracovní tým.
- Musí mít praktické i teoretické znalosti práce s dětmi.
- Zástupce hlavního vedoucího se v průběhu tábora podílí s hlavním vedoucím na vedení celého tábora a v nepřítomnosti hlavního vedoucího přebírá jeho pravomoci, povinnosti a odpovědnost.
- Oproti hlavnímu vedoucímu má ještě jednu funkci a to, že by měl řídit výchovnou a odbornou činnost.

3.3 Oddílový vedoucí

- Musí být starší 18-ti let.
- Musí být způsobilý pro tuto práci.
- U oddílu s větším počtem dětí mohou pracovat dva i více vedoucích oddílu, z nichž jeden je pověřen řízením celého oddílu.
- Po celou dobu konání tábora zodpovídá za svěřený oddíl.
- Měl by se účastnit porad a vznášet připomínky a požadavky k chodu tábora.
- Nesmí nikdy nechávat děti bez dozoru.
- Oddílový vedoucí by měl jít dobrým příkladem dětem.

3.4 Praktikant

- Musí být starší 15-ti let.
- Je to pomocník oddílového vedoucího.
- Praktikant nemá plnou právní odpovědnost, a proto mu nelze ukládat práci oddílového vedoucího.
- Praktikant nesmí vést samostatně oddíl, chodit s celým oddílem dětí na výlety, s dětmi se sám koupat nebo vykonávat službu dne.
- Praktikant je povinen dodržovat pokyny hlavního vedoucího, jeho zástupce a oddílového vedoucího, k němuž je přidělen.

3.5 Hospodář

- Musí být starší 18-ti let.
- Musí mít organizační schopnosti pro hospodářský provoz, znát vedení administrativy a finanční hospodářství. Zná platné směrnice o hospodaření na táborech a všechny směrnice platné pro provoz letních táborů.
- Je podřízený hlavnímu vedoucímu tábora.
- Organizuje a řídí práci všech hospodářských pracovníků tábora.
- Spolu s hlavním vedoucím má dispoziční oprávnění se svěřenými finančními i materiálovými prostředky určenými pro provoz letního tábora.
- Zodpovídá za dodržování hospodaření na základě provozního rozpočtu tábora.
- Před zahájením tábora si ověří, jestli provozovatel zajistil dodávky zboží, převezme od provozovatele potřebné tiskopisy, výkazy, zejména peněžní deník spotřeby potravin a nezapomene si vzít i přiměřenou zálohu v hotovosti.
- Zkontroluje spolu se správcem tábora a hlavním vedoucím inventář kuchyně, jídelny a sklad potravin.

3.6 Kuchař

- Musí být starší 18-ti let.
- Musí mít praxi ve společném stravování.
- Musí znát hygienické předpisy, týkající se přípravy stravy ve společném stravování.
- Kuchař je podřízen hospodáři a hlavnímu vedoucímu.
- Má právo vyžadovat zabezpečení vhodného vybavení kuchyně a nutných hygienických podmínek pro provoz kuchyně.
- Dbá na správné technologické zpracování potravin, na konečnou úpravu stravy.
- Podílí se na sestavování jídelníčku.
- Zná skupiny potravin, které nelze podávat ani používat k přípravě pokrmů na táborech.
- Musí být držitelem zdravotního průkazu.
- Dbá na udržování čistoty v kuchyni a ve skladu. Do kuchyně nepouští nikoho, kdo k tomu není oprávněn.
- Po ukončení tábora se podílí na předávání kuchyně správci tábora.

3.7 Zdravotník

- Musí být starší 18-ti let.
- Zdravotníkem může být lékař, střední zdravotnický pracovník, student lékařské fakulty, který ukončil alespoň třetí ročník. Zdravotníkem může být i ten, kdo předloží doklad o absolvování kurzu první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost při zotavovacích akcích.
- Jeden zdravotník se může starat maximálně o sto dětí.
- Před zahájením tábora se podílí na sestavování jídelníčku z hlediska nutriční hodnoty stravy.
- Podílí se i na tvorbě programu z hlediska zdravého způsobu trávení času a vyváženosti.
- Zdravotník je povinen převzít písemné prohlášení zákonných zástupců dětí, ve kterém je uvedeno posouzení vhodnosti účasti na táboře.
- Zdravotník od provozovatele převezme lékárníčku, zkontroluje její obsah a popřípadě ji doplní.
- Po příjezdu na tábor oznámí praktickému lékaři zahájení tábora, hlavního vedoucího a oddílové vedoucí se zdravotním stavem dětí.
- Po celou dobu konání tábora ošetřuje drobná poranění a poskytuje první pomoc, průběžně sleduje zdravotní stav osob činných při stravování dětí
- Vážnější onemocnění dětí i dospělých a podezření na výskyt přenosného onemocnění neprodleně hlásí praktickému lékaři a výskyt přenosných onemocnění i příslušnému hygienikovi.
- Průběžně kontroluje dodržování stanovených hygienických požadavků, zejména zaměřených na ochranu zdrojů pitné vody před znečištěním a na způsob odstraňování a zneškodňování pevných a tekutých odpadů.
- Kontroluje denní úklid dětí a jejich osobní hygienu.
- Vede zdravotní deník, který po skončení tábora předá provozovateli a ten ho archivuje po dobu 6 měsíců.

4. HARMONOGRAM PŘÍPRAVY LETNÍHO TÁBORA

Před samotným táborem je potřeba udělat spoustu práce. Je dobré si všechno dobře rozvrhnout během celého roku, aby se to na nás pak nenahromadilo najednou. Rozdělení do měsíců je pouze orientační, ale když se to takhle dodrží, mělo by vše vyjít tak, jak má. Na letním táboře je potřeba začít pracovat už od samého začátku roku.

4.1 Příprava tábora dle měsíců

leden

V lednu by se měly zajistit základní podklady pro uskutečnění letního tábora- na jakém místě se bude konat, popřípadě domluvit základnu, v jakém termínu, kolik bude přibližně účastníků a na co se tábor bude zaměřovat. V tomto měsíci by se také měl sestavit rozpočet tábora.

únor

V tomto měsíci by se o pořádání tábora měli dozvědět také ostatní lidé, tedy jak účastníci, tak personál. Je dobré udělat propagaci tábora třeba formou letáků (viz příloha III.), na internetu nebo návštěvou škol...Také by se měl začít tvořit rámcový program a zabezpečit přihlášky (viz příloha IV.), které by měly obsahovat údaje o pořadateli tábora (název sdružení, IČ, adresa sídla), údaje o dítěti (jméno, adresa, datum narození), údaje o rodičích (jméno, adresa) a souhlas (podpis) rodičů s účastí na táboře.

březen

V březnu se začíná rozpracovávat program letního tábora, třeba formou celotáborové hry. V programu se samozřejmě musí počítat jak se „suchou tak s mokrou variantou“. Také by se měli sejit pracovníci tábora, aby věděli, co se od nich očekává a byli důkladně připraveni. Musí se zkontrolovat základna, jestli je dostatečně vybavena, popřípadě dokoupit chybějící materiál. V tomto měsíci se zajišťují sponzorské dary, připravuje se jídelní lístek, který musí být schválený kuchařem, hlavním vedoucím, ale i zdravotníkem a zpracovává se režim dne.

duben

V místě konání tábora navštíví zástupce vedení tábora obecní úřad a informuje o konání tábora v katastru obce. Dále je dobré, domluvit se s majiteli okolních lesů a možnosti sběru dřeva. Zajišťuje se odběr potravin v místě konání letního tábora a zdroj pitné vody, pokud

není zdrojem veřejný vodovod, je nutné provést rozbor vody. Průběžně se kontrolují přihlášky, jestli je dostatek účastníků.

květen

V květnu se uzavírají smlouvy s pracovníky tábora a zároveň se musí všichni proškolit o bezpečnosti práce a ochraně zdraví. Zkontroluje se, zda je dost účastníků, popřípadě se udělá další propagace. Vedení tábora rozešle přihlášeným dětem bližší informace k táboru (sraz, návrat, potřebné vybavení, adresu pro doručování pošty táborníkům) (viz příloha V). Tyto informace by děti měly dostat přibližně měsíc před začátkem tábora, nejpozději však na konci školního roku. Hlavní vedoucí se seznámí se stavem tábořiště a zkontroluje vybavenost a připravenost objektu.

červen

Zpracovává se jmenný seznam účastníků letního tábora a zabezpečí se jejich pojištění. Předávají se tiskopisy nutné k vedení tábora jako je zdravotní deník, peněžní deník...

5. HYGIENICKÉ POŽADAVKY NA ZOTAVOVACÍ AKCE PRO DĚTI

Hygienické požadavky na zotavovací akce pro děti jsem čerpala z vyhlášky ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti č. 106/2001 Sb., která je novelizována vyhláškou č. 148/2004 Sb.

5.1 Umístění

Stavby využívané pro pořádání zotavovacích akcí a zařízení typu stanových táborů, jejichž součástí stavby zpravidla nejsou, se umísťují mimo území, kde lze předpokládat znečištění ovzduší nad stanovené limity a překročení hygienického limitu hluku pro chráněný venkovní prostor. Stanové tábory se pořádají jako stálé nebo putovní. K pozemku, na kterém je umístěna zotavovací akce, s výjimkou putovních táborů, musí vést přístupová cesta.

5.2 Prostorové podmínky

Zotavovací akce se pořádají ve stavbách nebo ve stanech. Stavby využívané pro pořádání zotavovacích akcí pro děti s omezením schopností pohybu a orientace musí být v souladu s požadavky zvláštního právního předpisu.

Stany určené pro ubytování dětí musí mít pevnou nepromokavou stanovou plachtu. Prostory pro spaní musí být izolovány od země proti vlhku a chladu a prostory pro uložení osobních věcí musí být izolovány proti vlhku.

Ve stanových táborech se prostory pro stravování, kterými může být například přístřešek nebo velký stan, skládají z jídelny, kuchyně, umývárny nádobí a skladovacího prostoru. Tyto prostory, s výjimkou ohniště, musí být vždy zastřešené a zabezpečené před nepříznivými zevními vlivy. V kuchyních nesmí docházet ke křížení provozu. Musí být zajištěn dostatek pracovních ploch. Látky, suroviny, polotovary a potraviny musí být skladovány za podmínek stanovených výrobcem nebo zvláštním právním předpisem. Skladované potraviny se nesmějí ovlivňovat navzájem a nesmějí být negativně ovlivňovány zevními vlivy. Samostatné pracovní plochy, kterými mohou být i desky z materiálu vhodného pro styk s potravinami, musí být označeny a musí být různé pro práci s tepelně neopracovanou potravinou a tepelně opracovaným pokrmem. Mytí kuchyňského a jídelního nádobí musí být odděleno; toto nádobí lze mýt jen v pitné vodě. Ve stavbách, v nichž se stravování zajišťuje jen po dobu konání

zotavovacích akcí, musí být dodrženy alespoň výše uvedené požadavky stanovené pro stanové tábory.

Umývárny ve stavbách užívají děti odděleně podle pohlaví. V umýárně musí být na 5 dětí jedno umyvadlo s tekoucí vodou a odtokem nebo jeden výtokový kohout s odvodem použité vody mimo místo osobní očisty a na 30 dětí nejméně jedna sprchová růžice. U stanových táborů se zřizuje na 5 dětí jeden výtokový kohout s odvodem použité vody mimo místo osobní očisty. U stanových táborů lze zajistit denní umývání dětí přímo ve vodoteči, která odpovídá hygienickým limitům ukazatelů jakosti vody ke koupání. Na všech zotavovacích akcích musí být zajištěna možnost koupání nebo osprchování v teplé vodě alespoň jednou za týden. Koupání nebo osprchování v teplé vodě lze nahradit použitím sauny, pokud to zdravotní stav dítěte dovolí.

Záchody užívají děti vždy odděleně podle pohlaví. Do počtu 20 dětí se zřizují dva záchody, na každých dalších 20 dětí jeden další záchod. V blízkosti záchodů musí být možnost umýt si ruce v tekoucí vodě. Suché záchody musí zajišťovat intimitu a musí se denně zasypávat zeminou nebo jiným přírodním sypkým materiálem. Před opuštěním tábořiště se suché záchody zasypou zeminou a označí, pokud nejde o záchody umístěné na jímce.

Ve stavbách se ošetřovna a izolace zřizují v samostatných místnostech vybavených umyvadlem s tekoucí pitnou vodou a s možností vytápění a používání teplé vody. Izolace musí mít svůj vlastní záchod. Izolace ani ošetřovna nesmějí být vybaveny patrovými lůžky ani nesmějí být použity k jiným účelům. Na 30 dětí se zřizuje jedno lůžko. Ve stanových táborech se ošetřovna a izolace umísťují ve vyčleněných stanech. Léky a zdravotnická dokumentace účastníků zotavovací akce musí být umístěny tak, aby k nim neměly volný přístup děti ani jiné nepovolané osoby.

5.3 Ubytování, osvětlení, vybavení a úklid

Ubytování dětí se zajišťuje odděleně podle pohlaví. Osoby činné při zotavovací akci jako dozor se ubytují v bezprostřední blízkosti dětí. Zdravotník se ubytuje v bezprostřední blízkosti ošetřovny s izolací, případně v blízkosti nemocných.

Prostory ve stavbách musí být suché, s přirozeným větráním a osvětlením. Plocha na jedno dítě musí být 2,5 m². Ve stavbách i stanech musí počet ubytovaných dětí splňovat podmínku zachování prostoru pro uložení osobních věcí a možnost pohybu mezi jednotlivými lůžky.

Patrová lůžka lze použít pro děti starší 10 let. Horní lůžko musí být bezpečně přístupné a vybavené zábranou proti pádu, jakož i nepropustnou podložkou pod matrací.

Výměna ložního prádla musí být provedena vždy před použitím lůžka jiným dítětem a dále po znečištění. Manipulaci s ložním prádlem při výskytu infekčního onemocnění může provádět pouze zdravotník. Čisté a použité ložní prádlo musí být skladováno odděleně.

V průběhu zotavovací akce musí být prováděn denní úklid všech prostor. Denního úklidu se mohou účastnit i děti pod vedením osob činných při zotavovací akci. Děti však nesmějí provádět úklid záchodů.

Před zahájením zotavovací akce, mezi jejími jednotlivými běhy a po ukončení zotavovací akce musí být proveden úklid všech prostor včetně pozemku.

5.4 Zásobování vodou

Zotavovací akce musí být zabezpečena takovým množstvím pitné vody, aby jí byl dostatek alespoň k pití, čištění zubů, vaření, mytí nádobí, čištění pracovních ploch v kuchyni a k provozu ošetrovny a izolace.

Pitná voda musí odpovídat hygienickým požadavkům stanoveným zvláštním právním předpisem. Zotavovací akce se přednostně zásobují pitnou vodou z veřejného vodovodu nebo z veřejné studny označené jako zdroj pitné vody. K případnému donášení nebo dovozu pitné vody musí být použity pouze uzavřené nádoby zhotovené z materiálů určených k přímému styku s pitnou vodou a vyčleněné k tomuto účelu. Označené nádoby s dováženou nebo donášenou pitnou vodou musí být ukládány na chladném a stinném místě.

K účelům osobní hygieny, s výjimkou čištění zubů, a k úklidu lze používat vodu vyhovující hygienickým limitům ukazatelů vody ke koupání ve volné přírodě.

5.5 Odstraňování odpadků a nakládání se splaškovými odpadními vodami

S odpady je možno nakládat a zacházet jen za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy. Pevné odpady musí být ukládány do uzavíratelných nádob nebo do jednorázových

plastových obalů. Mohou být použity jen takové nádoby, které lze snadno čistit a dezinfikovat.

S odpadními vodami a s látkami škodlivými vodám je možné nakládat a zacházet jen za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy.

5.6 Stravování

Denně musí být pro děti na zotavovací akci zajištěna snídaně, přesnídávka, oběd, svačina a večeře. Při činnostech mimo prostor zotavovací akce lze sloučit výdej snídaně s přesnídávkou a oběda se svačinou. Součástí snídaně musí být teplý nápoj. Jedno z hlavních jídel musí být teplé. Strava podávaná dětem musí odpovídat jejich věku a fyzické zátěži. Na sestavování jídelního lístku se podílí zdravotník.

Nápoje musí být pro účastníky zotavovací akce k dispozici po celý den. Uchovávají se v krytých nádobách s výpustným kohoutem nebo se rozlévají přímo z originálních balení.

Děti se mohou podílet na přípravě stravy jen před jejím tepelným zpracováním a při pomocných pracích. Na táborech do padesáti účastníků se mohou děti podílet na celé přípravě stravy a jejím výdeji, jsou-li pod dozorem osoby činné při stravování a jsou-li dodrženy zásady osobní a provozní hygieny stanovené zvláštním právním předpisem. Zdravotní stav dětí, které se podílejí na přípravě stravy, musí být posouzen zdravotníkem.

5.7 Režim dne

V režimu dne musí být pevně vymezena doba pro spánek, osobní hygienu a stravování. Doba vymezená pro spánek musí činit nejméně 9 hodin s výjimkou noci, kdy se pořádá noční hra. Režim dne musí odpovídat věku a zdravotnímu stavu dětí.

Fyzická a psychická zátěž dětí musí být přiměřená jejich věku, schopnostem a možnostem. Při soustavné fyzické zátěži dětí v prvních dvou dnech zotavovací akce musí být třetí den vyhrazen odpočinku. V putovních táborech se stanoví den odpočinku s přihlédnutím k tělesné zdatnosti a aktuálnímu zdravotnímu stavu dětí. Přesuny putovních táborů se mohou provádět pouze za denního světla.

Osoby činné při zotavovací akci, jako dozor, průběžně kontrolují oblečení, obuv a lůžkoviny dětí, aby byly chráněny před provlhnutím a nedocházelo k prochladnutí dětí. Dále kontrolují, zda děti dodržují osobní hygienu.

Koupání dětí v přírodě musí být přizpůsobeno počasí, fyzické zdatnosti dětí a jejich plaveckým schopnostem. Děti se mohou koupat jen za dohledu osoby činné při zotavovací akci jako dozor. Dohled může vykonávat jen osoba, která je schopna poskytnout záchranu tonoucím. Koupat se děti smějí nejdříve 1 hodinu po hlavním jídle nebo po intenzivním cvičení.

Při zotavovacích akcích zaměřených na zimní sporty nesmí výcvik nebo jiná soustavná fyzická zátěž dětí přesáhnout 6 hodin denně, s výjimkou dne, kdy se pořádá celodenní výlet. Výcvik nebo jiná soustavná fyzická zátěž dětí do 12 let musí být nejpozději po 90 minutách přerušeny alespoň patnáctiminutovou přestávkou.

5.8 Skupiny potravin, které nelze podávat ani používat k přípravě pokrmů a podmínky pro použití některých potravin

1. Na zotavovacích akcích pro děti a na školách v přírodě nelze podávat tyto potraviny:

- a) mléko a mléčné výrobky z mlékárensky neošetřeného mléka (mimo tržní síť),
- b) zmrzlinu vlastní výroby a zmrzlinu porcovanou ze skupinového balení,
- c) tepelně neopracované masné výrobky,
- d) tepelně neopracovaná vejce a výrobky z nich,
- e) nedostatečně tepelně opracovaná vejce a pokrmy z nich,
- f) majonézu vlastní výroby a výrobky z ní.

2. Na stanových táborech, kde nelze dodržet požadavky na výrobu a skladování pokrmů, musí být dodrženy tyto hygienické požadavky:

- a) teplé a studené pokrmy musí být zpracovány ze zdravotně nezávadných potravin a musí být zkonsumovány bezprostředně po dohotovení,
- b) k přípravě pokrmů (včetně nápojů) z instantních přípravků smí být použita jen pitná voda ze zdroje pro veřejné zásobování nebo voda balená,
- c) potraviny, které nelze skladovat podle podmínek výrobce nebo požadavků zvláštního právního předpisu, musí být bezprostředně po zakoupení tepelně zpracovány (například zmrazená zelenina, maso) nebo ihned vydány ke konzumaci.

6. BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI S DĚTMI

Základním právním předpisem pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci je Zákoník práce, který stanoví její hlavní úkoly, povinnosti zaměstnanců organizací a zaměstnavatelů. Dílčí předpisy bezpečnosti práce má oblast požární ochrany. Patří sem silniční zákon a prováděcí vyhlášky o silničním provozu. Řada ustanovení je v hygienické směrnici o zotavovacích akcích pro děti.

6.1 Základy bezpečnosti a ochrany zdraví

Provozovatel zodpovídá za všechna zařízení, prostory a objekty, že jsou v souladu s předpisy o bezpečnosti práce, bezpečnosti technických zařízení a s hygienickými předpisy. Všichni účastníci činnosti musí být poučeni o základních podmínkách bezpečnosti práce. Povinnost zajistit toto poučení má provozovatel, který musí vždy písemně prokázat, že v potřebném rozsahu provedl školení i nezletilých účastníků pro konkrétní činnost a zařízení.

Za plnění úkolů v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci zodpovídá vedoucí na všech stupních řízení v rozsahu svých zastávaných funkcí. Před započatím činnosti s dětmi, a dle potřeby kdykoli v jejím průběhu, je vedoucí povinen provést poučení o bezpečnosti práce v rámci této činnosti (seznámení s riziky, terénem, pravidly hry apod.). V případě činností, jež nejsou běžné, či jsou zvláště nebezpečné, musí vedoucí těchto činností absolvovat příslušná speciální poučení o bezpečnosti práce, nejsou-li předepsána přímo školení a zkoušky.

6.2 Zodpovědnost za bezpečnost práce

Plnou zodpovědnost za bezpečnost práce určitého kolektivu nese pověřená způsobilá osoba starší 18 let, a to i v případě své nepřítomnosti při dané činnosti. Tuto základní odpovědnost je možno částečně přenést i na veřejnou způsobilou osobu (praktikant). Ta může samostatně pracovat s kolektivem bez dohledu plnoletého vedoucího, jestliže jsou splněny určité předpoklady:

-před každou samostatnou činností je zodpovědným vedoucím poučena o možném riziku těchto činností a o bezpečnosti práce při nich,

- nejedná se o zvláště nebezpečné činnosti (střelba ze vzduchovek, koupání, pohyb po rušných komunikacích apod.),
- doba samostatné činnosti nepřekročí rozumnou délku,
- náročnost a riziko činnosti odpovídá jejich zkušenostem a rozumovým možnostem.

6.3 Postup v případě úrazu

- Zajistit první pomoc, přepravu k lékaři či přivolání pohotovosti.
- Odstranit příčiny, zabránit dalšímu ohrožení.
- Sepsat protokol o události, příp. zajistit svědky a jejich adresy.
- Ohlásit událost podle potřeby lékaři, hygienické službě, hasičům, policii apod.
- Vyrozmět hlavního vedoucího a rodiče.
- Dojde-li k poranění vedoucího, zajišťuje tyto úkoly jeho zástupce, případně nejstarší přítomný účastník akce.
- V případě úrazu vyplnit se zdravotníkem tiskopis hlášení úrazu pro pojišťovnu.

6.4 Bezpečnost v místnosti

- před opuštěním místnosti zavřít všechna okna, vypnout a zajistit všechna zařízení,
- dodržovat vnitřní řád organizace, popřípadě jiná ustanovení pro provoz prostor v souvislosti s manipulací s hořlavými materiály, hlavně kapalinami,
- zákaz manipulace s elektrickým zařízením, pozor na rozbité zásuvky, vypínače,
- děti se nesmějí vyklánět z oken, pozor při manipulaci s okny,
- neběhat a neklouzat se, nesjíždět po zábradlí, neskákat ze schodů, nestoupat na židle a schody mimo program apod.,
- pozor na ostré hrany nábytku, uvolněné linoleum, koberce a parkety,
- udržovat pořádek v místnosti,
- dodržovat během akce kázeň a klid.

6.5 Bezpečnost při akcích ve městech

- při pohybu po komunikacích a v ulicích dodržovat vyhlášku o pravidlech provozu na pozemních komunikacích,

- před přesunem, soutěží, či hrou seznámit účastníky s prostorem či trasou, seznámit účastníky se všemi pravidly,
- dbát na bezpečnost prostoru pro hry a soutěže (střepy, odpadky, staré železo, dřevo, ale i přehlednost apod.),
- při použití MHD dbát na klid ve vozidle, zajistit klid a pohodu pro ostatní cestující,
- při přecházení přes vozovku čekají vždy děti na pokyn vedoucího, skupina přechází najednou pohromadě,
- vedoucí zajišťuje případné zastavení vozidel při přecházení komunikace,
- vyhýbat se osamělým místům, opatrnost při komunikaci s neznámými osobami, vést v patrnosti specifika zvláště u velkých měst, odlehlá místa, nebezpečí od morálně, mentálně či psychicky narušených osob,
- samostatný pohyb dětí po setmění není možný.

6.6 Bezpečnost při hrách

- při terénních hrách se vymezí prostor, místo srazu, svolávací signál, stanovit délku trvání, poučit děti o možných nebezpečích,
- před každou hrou zkontrolovat stav materiálu a sportovního vybavení,
- při lesních hrách vzít v úvahu charakter terénu (např. riziko poškození oka při hrách a honičkách v lese),
- dbát na vhodné oblečení a obutí dětí,
- po setmění a při nočních hrách je potřeba dbát zvýšené opatrnosti a před každou noční hrou je zapotřebí důkladně projít terén a rozmístit pracovníky tábora do celého území hry.

6.7 Bezpečnost při ohni, požární ochrana

- oheň se smí rozdělovat pouze na povolených místech (majitel pozemku, okresní úřad) v dostatečné vzdálenosti od hořlavých předmětů.

Při rozdělování ohně vždy dávat pozor na:

- vítr (jiskry), podklad ohně, který může chytnout či doutnat a způsobit požár třeba i po několika dnech (rašelina, kořeny, hrabanka, listí apod.),

- kameny z potoka (možnost poranění štěpinou kamene při jejich pukání vlivem vytvořené vodní páry),
- nekázeň (četné případy popálenin při hraní si s ohněm),
- požáry,
- popálení kapajícím igelitem jinými hořlavými umělými hmotami, roztavenou pryskyřicí při výrobě loučí,
- pád do ohně při nekázni, ale i v mikrosnánku na noční hlídce atd.,
- povinnost účastnit se likvidace požáru, ohlašovací povinnost,
- v místnostech nenechat bez dozoru rozpálená kamna, vařič a jiné elektrické či žhavé zařízení, při odchodu zkontrolovat vypnutí všech spotřebičů,
- zákaz manipulace dětí s jakýmkoli hořlavými látkami I. a II. stupně, rozdělávání ohně a používání sirek pouze pod dohledem zodpovědné osoby, či za přesně vymezených podmínek (např. kuchyňské ohniště na táborech),
- zákaz obsluhy vařičů dětmi,
- povinnost ohlásit i malý požár, který byl ihned uhašen požárnímu inspektorátu,
- ohniště musí být ohraničeno nehořlavým materiálem,
- dokonalé uhašení a zahlazení ohniště,
- zákaz kouření v požárně nebezpečných místech,
- všichni musí znát vyhlášení požárního poplachu v místě (Požární poplachová směrnice), způsoby hašení, obsluhu požárních přístrojů.

6.8 Bezpečnost při bouřce, ochrana před elektrickým proudem

Při bouřce se musíte vyhnout otevřeným pláním, osamělým stromům, alejím, kovovým předmětům...

- v budově uzavřít okna, dveře, vzdálit se od kamen a kovových předmětů,
- v terénu se ukrýt v údolí, v jeskyni, jámě, hustém lese, vyhnout se otevřeným pláním, holým kopcům, kovovým předmětům, drátěným plotům, sloupům, rozhlednám, osamělým stromům, ale i jejich malým skupinám,
- při nejnutnějším pohybu se pohybujeme pomalu, krátké kroky, při stání máme nohy u sebe,
- zákaz manipulace dětí s elektrickými zařízeními, pozor na poškozené zásuvky, vypínače, spotřebiče,

- zákaz lezení na sloupy vysokého napětí, dotýkat se drátů i na zemi, nelézt ani na stromy v blízkosti elektrického vedení,
- nepouštět draky v blízkosti elektrického vedení,
- vyhýbat se elektrickým zařízením – trafostanice apod.,
- nelít vodu z mostů nad železnicí s el. Trakcí,
- nedotýkat se postiženého elektrickým proudem, není-li vyproštěn z elektrického okruhu,
- každý musí znát poskytování první pomoci při úrazu elektrickým proudem.

6.9 Bezpečnost při práci s nářadím

- pracovat vždy na určeném místě a podle daných pokynů, podle typu činnosti i zákaz volného pohybu,
- účastníci se musí poučit o riziku dané pracovní činnosti,
- vždy musí být přítomna odpovědná osoba a připravena lékárnička k první pomoci,
- u veškerého nářadí je třeba předem přezkoušet správnou funkci,
- nepoužívané nářadí a nástroje je potřeba vždy bezpečně uložit (nebezpečí šlápnutí na hrábě...),
- při sekání sekerou dbát na čistý a dostatečný manipulační prostor, sekera vždy mimo tělo (správný způsob osekávání klád), nikdo v blízkosti,
- s ostrými předměty pracovat směrem od těla,
- pozor na uvolněné nářadí (sekeru, kladivo),
- štípat na pevném dřevěném podkladu (ne na zemi nebo na kameni),
- nářadí podávat špicí či ostřím k zemi,
- nenosit nářadí přes rameno,
- pro práci s elektrickým nářadím je potřeba zvláštní školení a pověření,
- dodržování kázně – s nářadím neběhat, neházet apod.,
- pozor na používaný materiál – barvy, hořlaviny, zdravotně závadné látky apod.,
- při práci na zahradě, terénu hlásit i drobná poranění (hrozí tetanus, vzteklinu při kousnutí hrabošem apod.),
- průběžný úklid odpadu na vyhrazené místo (čistý pracovní prostor), např. na táborech je nejčastější úraz – zabodnutý hřebík v noze z pohozeného dřeva.

7. ŠKOLENÍ HLAVNÍCH VEDOUCÍCH

Každý hlavní vedoucí tábora musí projít školením hlavních vedoucích.

Toto školení organizuje např: YMCA v ČR, Royal Rangers Česká republika, DUHA – sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi, Asociace Tom nebo Středisko volného času DOMEČEK HOŘOVICE.

Školení se skládá:

7.1 Základní právní předpisy

zde je cílem seznámit frekventanty se základními obecně závaznými právními předpisy, které se vztahují k práci s dětmi a mladými lidmi a k pořádání letních táborů i s hygienickými předpisy (Ústava, Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte, Občanský zákoník, Trestní zákoník, Závazkové právo, právní odpovědnost, ohlašovací povinnost, uzavírání smluv atd.)

7.2 Organizační příprava tábora

kde je cílem seznámit se s právy a povinnostmi provozovatele tábora (práva a povinnosti provozovatele, technicko administrativní zajištění tábora...) a s právy a povinnostmi vedoucích a pracovníků tábora (personální obsazení, práva a povinnosti pracovníků, základní školení vedoucích a pracovníků tábora, výběr tábořiště, koncepce tábora, materiální zajištění, základní dokumentace...)

7.3 Rozpočet a hospodaření tábora

kde je cílem seznámit se s principy hospodaření tábora a vedení táborové pokladny (rozpočet tábora, vedení hospodářské dokumentace, účetní doklady, účetní závěrka tábora, využití grantů...)

7.4 Pedagogicko-psychologické znalosti a dovednosti

Cílem je seznámit frekventanty se základy psychologie a vývojové psychologie (psychologické odlišnosti různých věkových skupin dětí, motivace, odměna a trest, osobnost a role vedoucího...)

7.5 Hygiena a ochrana zdraví

kde se seznamujeme se základními hygienickými předpisy (zdravotní zajištění tábora, povinnosti zdravotníka, hygienické předpisy)

7.6 První pomoc

kde se naučíme zásady poskytování první pomoci (zdravotní rizika, zásady poskytování první pomoci, záchrana tonoucího...)

7.7 Bezpečnost práce a požární ochrana

Cílem je seznámit frekventanty se zásadami bezpečnosti práce (bezpečnostní pravidla při táborové činnosti, v hospodářských provozech tábora, při sportovní činnosti, otevřený oheň ve zděných a dřevěných objektech, ve stanech a v otevřeném prostoru, řešení mimořádných událostí...)

7.8 Ochrana přírody, lesní zákon, zákon o odpadech, vodní zákon

kde se učíme o ohleduplnosti k životnímu prostředí (chování v přírodě, odpadové hospodářství, likvidace odpadních vod, oheň v přírodě, vstup na lesní pozemky a louky, sběr dřeva a lesních plodů...)

7.9 Zásady týmové práce a vedení lidí

kde se zabýváme pravidly budování a vedení týmu.

7.10 Závěrečný test

Nakonec tohoto kurzu skládají účastníci závěrečný test, který je zpracován převážně formou otázek s nabídnutými odpověďmi, účastníci musí vypracovat test s 80% úspěšností. Pokud toto všechno úspěšně dodělají, mohou se stát oficiálně hlavními vedoucími. Teoreticky by účastníci kurzu měli být po víkendovém školení na všechno připraveni, ale praxe může být mnohdy jiná. Proto si myslím, že je lepší vyzkoušet si na táboře více funkcí a postupně se zapojovat do příprav a vedení tábora.

8. TVORBA PROGRAMU V RÁMCI CELOTÁBOROVÉ HRY

Celotáborová neboli etapová hra by měla mít stejný scénář jako kniha, film či divadelní hra. Musí zahrnovat určitý příběh a odehrávat se v prostředí, které je k tomu přizpůsobeno. Musí mít děj, spád, zvraty, ale zároveň jednoduché hodnocení, aby to pochopily i ty nejmenší děti. Měla by mít pro každého něco, aby se zabavili jak malí, tak velcí a samozřejmě nesmí chybět různá tajemství a rituály, slang, stylové oblečení, vše se musí prolínat s námětem.

Rozdělujeme jí do 3 částí:

Zahájení – které zahrnuje motivaci, vytyčené cíle a co se stane na závěr

Gradace – musí se neustále přibližovat k cíli a nesmí chybět zvraty

Vyvrcholení – nezapomenutelný závěr, který budou děti nosit dlouho ve své paměti (nalezení pokladu, nalezené řešení...)

Přípravu celotáborové hry je třeba rozdělit do tří oblastí:

1. Příprava před zahájením tábora.
2. Příprava v průběhu tábora.
3. Ukončení po táboře.

8.1 Příprava před zahájením tábora

Dříve, když se měl vytvořit program na letní tábor, byly knihy s danou tematikou hlavním materiálem. Dnes je vše mnohem jednodušší. Když se na chvíli posadíte k internetu, najdete mnoho vypracovaných „celotáborovek“ na různá témata. Některé jsou kvalitní, jiné zase méně. Myslím si, že není dobré převzít takto zpracovanou hru celou, ale je to dobrý základ pro váš program. Při tvorbě programu se musí přihlížet k mnoha okolnostem, jako je věk dětí, které se budou účastnit tábora, druh tábora, v jakém prostředí se bude tábor odehrávat a mnoho dalších. Jakmile máte základní motivaci hry, pak už dojde řada na knihy, ale také na filmy a jiné různé věci. Naše fantazie je také nemalou součástí při tvorbě programu.

Program tábora by měl vymýšlet hlavní vedoucí, ale je dobré do příprav zapojit všechny pracovníky tábora. Při více lidech se toho určitě víc vymyslí a hlavně všichni budou zasvěceni do děje, lépe pochopí princip hry a také se lépe vžijí do příběhu. Před začátkem dětského tábora je proto dobré udělat několik předtáborových schůzek, kde se zapojí všichni do tvorby a hlavně se při tom i dobře seznámí.

Program musí být připraven předem, ale zároveň musí být variabilní, aby mohl reagovat na aktuální podmínky jako je počasí, atmosféra v táboře. Tábor by měl také rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho sebedůvěru, tvořivost, samostatnost a samozřejmě rozšiřovat jeho znalosti a dovednosti.

Důležitá jsou také pravidla hry. Je potřeba, aby všem byla jasné před zahájením akce. Bodování na táboře se musí udělat jasně a srozumitelně, aby ho pochopily i malé děti. Pravidla se musí uvést na začátku tábora a podle potřeby opakovat. Děti jsou velmi hravé a soutěživé, proto je dobré vytvořit jakousi bodovací listinu, kterou budou mít děti kdykoli na očích, protože děti pořád zajímá, „jak na tom jsou“. Je to také značný motivační efekt. Také je potřeba kontrolovat, jestli není nějaký oddíl hodně pozadu než ostatní, děti pak mohou ztratit zájem o hru.

V celotáborové hře nesmí chybět pořádně promyšlený začátek a konec hry. Vhodně zvolený začátek je dobrou motivací pro děti a dělá celkový dojem tábora, stejně tak jako konec, aby děti odjížděly jen s dobrými zážitky.

A samozřejmě nesmí chybět nějaký dárek na památku, aby děti měly vzpomínku na tábor. Je jasné, že musí být vše uzpůsobeno finanční situaci na táboře, ale on potěší mnohdy víc ručně vyrobený suvenýr s památkou na tábor než nějaká drahá koupenná věc.

8.2 Příprava v průběhu tábora

I když je program dokonale připravený, může nastat mnoho věcí, kdy ho budeme muset přizpůsobit aktuálnímu stavu v táboře. Je potřeba mít připraveny dvě varianty programu (při dešti, když je hezky). Program je také potřeba přizpůsobit stavu dětí (když jsou unavené, dát nějakou oddechovou hru...) Všechny akce a soutěže vyhodnocujeme hned po jejich skončení nebo alespoň v den jejich konání, třeba na večerním nástupu a vše důsledně zaznamenáváme do výsledkové listiny, která je vždy dětem na očích.

8.3 Ukončení po táboře

Po táboře je nutné uschovat všechny materiály, které budou potřeba pro případ kontroly. Měla by se také udělat potáborová schůzka se všemi, kteří se tábora účastnili, která bude sloužit jako vyhodnocení tábora. Každý by měl sdělit svoje připomínky, co se mu na táboře líbilo a nelíbilo, aby další tábory byly dokonalejší.

9. PEDAGOGICKÝ PROJEKT

9.1 Definice pedagogického projektu

Pro definování pojmu projektová metoda, projekt či projektování neexistuje žádná univerzální definice. Cesta k pochopení podstaty a principu projektové metodiky vede přes naši informovanost až k odhodlání si ji v pedagogické praxi vyzkoušet.

Projektová metoda umožňuje dětem získávat zkušenosti vlastní praktickou činností a experimentováním. Děti jsou vedeny nejen k iniciativě, ke kreativě a k samostatnosti při zpracovávání stanovených úkolů, ale i k týmové spolupráci. Projektovou metodu spojujeme s řešením projektu (někdy se mluví o projektování). Hlavní strategii v projektu představuje jasně navržený úkol (problém), který je pro děti lákavý a je spjatý s jejich reálným životem. Důležitou roli hraje i výsledek činnosti, který má v očích dětí představovat něco výjimečného, důležitého, smysluplného apod.

V dobře koncipovaném projektu mají mít děti možnost volby problému (tématu) a eventuálně směru jeho zkoumání, přičemž výsledek snažení je jen předvídatelný a pro děti znamená skutečný "objev", který je spojen s radostí a spokojeností.

Pokud uvažujeme o projektu, musíme mít na mysli plánovanou a dobře zorganizovanou činnost, která dětem dává svobodu, ale na druhé straně je zavazuje k určité odpovědnosti. Základem projektu je tzv. princip koncentrace, což představuje využití nějakého ústředního problému (tématu či motivu), který se integruje do všech činností v různých oblastech výchovného působení. Nikdy nesmíme zapomenout, že klíčovým momentem projektu je právě integrace, která představuje propojování či sjednocování aktivit dětí ze všech výchovných oblastí na základě využití zvoleného problému.

9.2 Historie projektové metody

Projektování je z historického pohledu spojeno s myšlenkami reformní pedagogiky (nová, pokroková, progresivní výchova), jež do povědomí českého školství pronikla na počátku 20. století a položila základy pro tzv. alternativní pedagogiku. V souvislosti s hledáním nových přístupů k dětem a s bouráním zažitého a nezáživného systému výchovy a vzdělávání dětí ve školách se ujasnily základní společné rysy nového snažení.

Byl kladen důraz na změnu vztahu vychovávajících a dětí a to na základě rovnocennosti a partnerství (vychovávající jako rádce, pomocník, kamarád, který nechává mluvit i jednat děti, vstupuje do diskuze apod.). Dále byl kladen důraz na princip svobody (dítěti je dána možnost volby, je posilován pocit jistoty a sebedůvěry) a činnosti (upřednostněna tvořivá aktivita, intelektové a manuální činnosti jsou rovnocenné).

Hledaly se netradiční formy a metody práce (jednu z metod tvořilo projektování) založené na týmové spolupráci. Děti měly získávat pocit úspěšnosti a v klidné atmosféře plné důvěry a za přispění upraveného prostředí (mobilní nábytek, bohatý didaktický materiál, oddělená pracovní zákoutí atd.) získávat zkušenosti a osvojovat si poznatky.

Výchova podle těchto myšlenek měla nabývat charakteru pomoci dětem na cestě k vlastnímu objevování a sebeuvědomování. Byla rozvíjena i neformální spolupráce s rodinou a rodiče byli vyzýváni k účasti na školním životě (přípravy a realizace různých činností).

Prameny uvádějí, že o zavedení projektové metody do pedagogické praxe se zasloužil profesor Kolumbijské univerzity v New Yorku W. H. Killpatrick (1871-1965) svým článkem "The Project Method". Psal se rok 1918.

9.3 Základní etapy pedagogického projektu

Analýza

To je momentální pedagogická situace (pedagogická charakteristika dětské skupiny – tj. jaké jsou děti v této skupině před zahájením projektu, v čem jsou jejich pozitiva, jaké máme problémy, co bychom potřebovali změnit...) V této etapě se volí námět projektu.

Cíle

Jsou to cíle nejbližšího pedagogického působení (co bychom měli realizací projektu pozměnit, kam by se situace ve skupině měla posunout, co by si děti měly prožít, co si mají uvědomit, co důležitého se mají naučit, jaké dovednosti by měly získat...)

Volba vhodných prostředků

Vhodnými prostředky se mohou stát hry, cvičení, písničky, výtvarná činnost...

Stanovení kritérií hodnocení

To je to, co budeme považovat za naplnění cíle projektu – pro skupinu, pro některé děti...)

Vyhodnocení projektu

V této fázi se zkoumá, zda se posunula úroveň skupiny, co se podařilo a co ne, čemu je teď třeba se nejvíce věnovat a plánuje se další téma.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. CELOTÁBOROVÁ HRA NA TÉMA: „CESTA KOLEM SVĚTA ZA 14 DNÍ“

1.1 Cíle celotáborové hry

Každá celotáborová hra, která se na táboře odehrává, by měla mít určitý záměr a hlavně by měla být přínosem pro děti, něčemu je naučit a rozvíjet jejich osobnost. „Cesta kolem světa za 14 dní“ je etapová hra, která se snaží dětem přiblížit kulturu různých zemí světa, zprostředkovat jim, co je pro jednotlivé země charakteristické. Děti měly touto hrou pochopit, že skupina lidí dosáhne víc než jednotlivec a naučit se spolupracovat v různě velkých kolektivech. Prostřednictvím úkolů získávaly nové zkušenosti a dovednosti. Každá země má svou historii a my jsme se snažili ji dětem alespoň trochu přiblížit. Děti si měly uvědomit, že jsou si všichni lidé na světě rovni a že by se neměly nad nikým povyšovat a měly by si vzájemně pomáhat. Každé dítě by mělo odjíždět z tábora obohaceno o nové zážitky, vědomosti, dovednosti, nové postoje. Vedoucí a instruktoři by si měli všímat individuálních zvláštností dětí a přizpůsobit činnost tak, aby bylo každé dítě v něčem úspěšné. Některé je lepší v pohybových hrách, jiné zase v kreslení a další třeba ve vymýšlení strategií, nápadů. V průběhu celotáborové hry se děti učily poznávat vlajky různých zemí, orientovat se na mapě, učily se zvykům různých národů.

1.2 Motivace celotáborové hry

Při tvorbě celotáborové hry jsme se nechali inspirovat známým dílem: Jules Verne: „Cesta kolem světa za 80 dní“. Cílem této hry bylo zvládnout objet zemi za pouhých 14 dní a tím získat odměnu.

1.3 Organizace

Obsah hry jsme přizpůsobili věku dětí, prostředí základny a rozplánovali ho do 14 dnů. Děti byly rozděleny po celou dobu tábora do 4 oddílů.

1.4 Příprava celotáborové hry

Na realizaci hry jsme se připravovali už od samého začátku roku. Do příprav se zapojili všichni pracovníci tábora a každý měl na starosti několik úkolů. Po dvojicích si měli vždy připravit jednu zemi a zjistit si o ní co nejvíce podrobností. Pro každou zemi jsme měli sehnat 4 typické předměty nebo jejich obrázky či modely.

Řecko - olivový olej, vavřík, zaziky, olivy.

Egypt - Soška Tutanchamona, obrázek Nefertiti, papyrus, obrázek pyramidy.

Čína - hůlky, čaj, rýže, kimono.

Indie – obrázek krávy, turban, had v košíku, kamínek na čelo.

Jihoafrická republika – kopí, kožešina, korálky, buben.

Austrálie – bumerang, klokan, čaranga, fotka domorodého Australana.

Nový Zéland – prut na ryby, maurská maska, obrázek nože na tetování, ovčí vlna.

Aljaška – „zlatá cihla“, rolnička, sněžnice, kožešina.

Brazílie – káva, obrázek papouška, míč, pomeranč.

Španělsko – kastaněty, obrázek býka, sombrero, vějíř.

Další pomůcky:

Mapy světa

Jako herní plán nám posloužila mapa světa, na které jsme vyznačovali trasu, jakou jsme už ujeli. Vyrobili jsme ke každému státu několik vlajek a podle toho jak byl který oddíl úspěšný v daném dni, dostal i počet vlajek, ty pak zapichoval do mapy, do daného státu.

„Zlato“

Jako odměna, když se dětem podaří objet celý svět ve 14 dnech, bylo přislíbeno zlato, sehnali jsme si pískovcové kvádříky, které jsme potom nastříkali na zlatou barvu.

Brána

Aby děti poznaly, že se ocitly v jiné zemi, udělali jsme před vchodem do tábora bránu. Na dřevěné kuláče jsme namalovali vlajky států, které navštívíme a vždy když se ráno děti probudily, zjistily, že se ocitly v jiné zemi podle vlajky na bráně (viz příloha VII).

Cestovatelské oblečení

jako správní cestovatelé jsme museli mít i vhodné oblečení. Každý, kdo chtěl s námi cestovat, musel mít perelínu a cylindr.

Kostýmy pro cestování

Po světě jsme cestovali lodí, vlakem, letadlem. Dvojice vedoucích si měly připravit kostýmy posádky těchto dopravních prostředků. Takže se rázem naši vedoucí proměnili v kapitána lodi a námořníky, strojvůdce a výpravčí nebo letušky. Před každou „večerkou“ jsme děti uložili do „jejich kajut, připravili na vzletnutí letadla nebo usadili do kupé“. Letušky ukázaly pokyny bezpečného letu, výpravčí vypravili vlak a mohli jsme se vydat do jiné země.

1.5 Popis celotáborové hry:

„Oznamujeme všem dobrodruhům, že byla vypsána odměna 2 000 000 liber ve zlatě tomu, kdo zvládne uskutečnit cestu kolem světa za 14 dní. Zájemci musí projet všechny kontinenty, překonat nástrahy, které na ně budou na jejich cestě čekat a do 14 dnů dorazit na místo určení.“

Takto jsme oslovili děti, které se s námi chtěly vydat na letní tábor. Večer po příjezdu dětí do tábořiště, jsme udělali 1.táborový oheň, posadili se všichni okolo něj. Ze zpěvu nás vyrušila jakási hádka dvou cizinců. Byli to velmi elegantní pánové a doprovázeli dvě mladé slečny. Hádali se kvůli tomu, jestli lze zvládnout objet celý svět za pouhých čtrnáct dní. Jeden byl zcela přesvědčen, že ano druhý, že nikoliv. Vyslechli jsme celý rozhovor a byli jsme vybídnuti k tomu, jestli se takto nesnadného úkolu chceme zhostit. Děti nadšeně volaly, že ano. Jeden z pánů, pan Simons (viz příloha VIII.), nám plně důvěřoval a vsadil na nás celý svůj majetek, že cestu zvládneme. Pro nás by náležela odměna 2 000 000 liber ve zlatě. Druhý pán, pan Smith, na oplátku vsadil celý svůj majetek, že tak těžký úkol nelze zvládnout. Podepsali jsme s panem Simonsem smlouvu, že přesně do čtrnácti dnů ve dvanáct hodin budeme na tomto místě a za sebou budeme mít celý svět. Na to se ozval pan Smith, jak to pozná, že jsme objeli celý svět? A stanovil podmínku, že musíme z každého kontinentu, ze dvou zemí přivést typický důkaz pro danou zemi, že jsme tam byli. Se všemi podmínkami jsme souhlasili a mohli jsme se vydat na cestu. Děti byly rozděleny do 4 oddílů a soupeřily proti sobě, kdo ujede cestu rychleji.

Vyjížděli jsme z České republiky přes Řecko, Egypt, Čínu, Indii, Jihoafrickou republiku, Austrálii, Nový Zéland, Aljašku a Španělsko. Cestovali jsme lodí, letadlem, vlakem, pěšky. Touto cestou jsme prokázali naší odvahu a vytrvalost. Přestože jsme měli při svém putování málo času, dokázali jsme se v dané zemi zastavit a pomoci potřebným. „Takto jsme zachránili životy stovky otroků v Jihoafrické republice, stádo krav v Indii i rýžové pole v Číně.“ Každý oddíl si odvážel z navštívené země předmět, který mu připadal typický právě pro tuto zemi.

Z Řecka přivezli zaziky, olivový olej, z Brazílie pomeranč, papouška, z Austrálie bumerang, klokana, z Nového Zélandu maorskou masku apod. I když nám pan Smith nevěřil, že bychom mohli cestu zvládnout, raději si to chtěl pojistit a cestu nám znepříjemňoval samými nástrahami (ukradení zavazadel, prodej špatných letenek, krádež typických předmětů...). Děti tak zjistily, že ne všichni lidé jsou „fér“ a mohou být zlomyslní. My jsme však dokázali hrát podle pravidel a překonat nástrahy na svých cestách. Na místo určení jsme dorazili včas a čekali na nás pan Simons i pan Smith. Po oddílech děti chodily předávat typické předměty. Pan Smith s některými předměty nesouhlasil, tvrdil, že nejsou typické pro danou zemi a mohli jsme je sehnat i v zemi jiné. Děti odcházely zklamané a jen s několika uznanými předměty. Začaly přemýšlet, co by mohly dělat. Když přišel i poslední oddíl z prohlídky předmětů a také neměl nějaké uznané, děti byly v koncích. Nechali jsme je, ať přemýšlí a pak je napadlo, že kdyby se všechny 4 oddíly spojily, třeba by daly dohromady všechny potřebné předměty. Začaly vše sepisovat a měly vyhráno. Znovu se vydaly za oběma pány a předložily předměty. V tomto případě nemohl pan Smith už nic dělat a předměty byl nucen uznat. Děti šly společně s panem Simonsem do jeho pokladnice, kde jim byla předána slíbená odměna.

1.6 Popis jednotlivých zemí

Řecko

Typické pro Řecko jsou Olympijské hry. Ráno jsme je zahájili klasicky přinesením ohně „z Olympu“. Jeden z našich vedoucích se převlékl za řeckého občana a symbolicky seběhl z kopce se zapálenou pochodní a zažehnul olympijský oheň, který hořel po celou dobu Olympijských her. Děti soutěžily v osmi disciplínách. Jejich výsledky byly zaznamenávány na kartičky, které nosily u sebe. Vedoucí oddílů a instruktoři se rozestoupili po okolí tábora, připravili si dané disciplíny a Olympijské hry mohly začít. Soutěžilo se ve střelbě lukem, točením obruče kolem těla, přeskokem přes překážky, hodu oštěpem, hodu holinou, skákání v pytli, srážení plechovek a udělení nejlepšího kotrmelce. Odpoledne jsme vyhodnotili výsledky a odměnili nejlepší účastníky olympiády medailí. Večer nás přišli na nástup navštívit dva občané Řecka a darovali nám olivový olej, vavřík, zaziky a olivy. Každý oddíl si tedy z Řecka odvázel jeden typický předmět.

Egypt

Ráno se děti probudily a kolem nás bylo pusto. Neviděly žádné typické občany Egypta. Proto jsme je poslali prozkoumat krajinu, kde našly pyramidy (viz hra Pyramidy). Odpoledne k nám do tábora přiběhl posel, který nám přinesl zašifrovanou zprávu. Na louce se objevili písaři a děti měly za úkol zprávu rozluštit (viz hra Písaři). Ve zprávě se dočetly, že o našem

příjezdu do Egypta se dozvěděla i samotná královna Kleopatra a že nás chce poctit svou návštěvou. Odpoledne ji přinesli čtyři otroci na nosítkách a Kleopatra nám začala vyprávět o svém království. Po odchodu Kleopatry jsme se vrátili k běžné činnosti. Na večeru k nám přiběhl určený posel a oznámil nám, že královna byla unesena. I když nám zbývalo málo času a museli jsme se rychle přesunout do jiné země, rozhodli jsme se Kleopatru zachránit. (viz hra Osvobození Kleopatry). Po úspěšném vysvobození se s námi královna rozloučila, poděkovala nám a na památku věnovala čtyři typické předměty pro Egypt. Byla to soška Tutanchamona, Nefertiti, papyrus a obrázek pyramidy.

Čína

Během večera jsme předělali naši jídelnu na čínskou čajovnu a ráno, když šly děti na snídani, je tam čekala obsluha, která rozlévala čínský čaj, sedělo se na zemi v tureckém sedu a pilo se z typických kalíšků pro Čínu. Po snídani přiběhli někteří nešťastní vedoucí, že se jim ztratili dary od Kleopatry a tím nám chyběl důkaz z Egypta. Zahlédli jen v dáli prchající osobu. V Číně se objevilo několik tržišť, tak nás napadlo, jestli někdo zloděje neviděl (viz hra Čínská tržiště). Ukradené předměty se nám podařilo dostat zpět, ale tím rušno v Číně neskončilo. Pěstitelé rýže se na nás obrátili s prosbou o pomoc. Vysychala jim totiž rýžová pole a samotným by se jim nepodařilo dopravit vodu z velké dálky. Neváhali jsme tedy a pomohli jim pole zavlažit. Po napínavém dni šly děti na zaslouženou večeři, ale čekalo je ještě jedno překvapení. U vchodu do jídelny jsme jim zabavili lžice a vyměnili za čínské hůlky. K večeři se podávala čína s rýží a my nechali děti vyzkoušet, jak se jí tímto zvláštním příborem. I z Číny si děti odvážely typické předměty pro tuto zemi a to čínské hůlky, čaj, rýži a kimono.

Indie

Ráno nás v táboře přivítali Ind s Indkou a všechny děti prošly rituálem a dostaly na čelo kamínek. Dopoledne jsme vyhlásili soutěž, kdo vyrobí nejhezčí turban, do oddílu jsme dali jeden pruh látky a jinak se fantazii meze nekladly. Odpoledne k nám přiběhli místní obyvatelé, že se jim zatoulaly krávy a jestli bychom jim je nemohli pomoc najít. Vysvětlili jsme dětem, jak jsou krávy v Indii posvátné a vzácné a rádi jsme obyvatelům pomohli. Ti nám za to věnovali typické předměty Indie (obrázek krávy, turban, hada v košíku a kamínek na čelo) a my jsme se mohli vydat do další země.

Jihoafrická republika

Další zemí, do které jsme dorazili, byla Jihoafrická republika. Uvítali nás tady nazdobení černoši a pobídli nás, ať vybereme jednoho člena z každého oddílu a uděláme z něj také pěkně nazdobeného černocha. Dozvěděli jsme se, že situace v této zemi není moc příznivá a že je

zde mnoho otroků. Měli jsme ale možnost nějakým otrokům pomoci získáním licencí od otrokářů (viz hra Duch otrokářů). Neváhali jsme a vydali jsme se jim na pomoc. Podařilo se nám získat spoustu licencí a otroky jsme slavnostně pustili na svobodu. Večer jsme uslyšeli v dáli tajemný buben, zavázali jsme dětem oči a ty se snažily jít za zvukem bubnu, nakonec se to podařilo každému a u bubnu nás černošští otroci obdarovali kopím, kožešinou, korálky a bubnem a mohli jsme vyrazit do další země.

Austrálie

Ráno nás probudil neobvyklý zvuk. Vylezli jsme ze stanů a uviděli v dáli podivuhodného člověka se zvláštním nástrojem, kterým točil nad hlavou. Když se přiblížil, poznali jsme v něm krokodýla Dandee (viz příloha IX.) a nad hlavou točil čaringou (dorozumívací nástroj Aboriginců a nejen jich). Začal nám vyprávět, jak je Austrálie nebezpečná a že nevíme, co na nás může číhat za rohem. V tu chvíli se v řece objevil krokodýl (vytvořili jsme ho z prázdných pet lahví, které jsme dali do pytle vytvarovali ho do tvaru krokodýla). Dandee neváhal, skočil do vody a predátora zneškodnil. Potom nechal děti shromáždit kolem něj a učil je uzly, které by se jim v buši mohly hodit. Jelikož bylo hezké počasí, vyzvali jsme děti, že bychom se mohli vyfotit po oddílech. Shromáždili jsme děti před táborem a začalo focení. V dáli se znenadání objevili dva obyvatelé Austrálie – Aboriginci. Nejdříve se nás trochu báli a mi jich, ale potom se s námi i vyfotili (až na konci tábora, při předkládání předmětů milionářům, děti zjistily, že foto s Aboriginci musí použít jako jeden z důkazů, že byly opravdu v Austrálii). Jinak byly děti v Austrálii obdarovány ještě bumerangem, čaringou a obrázkem klokana.

Nový Zéland

Na Novém Zélandu nás přivítalo domorodé obyvatelstvo zvané Maoři a učili nás vyřezávat maorské masky, kreslili maorská tetování. My jsme jim na oplátku chtěli také udělat radost, tak si každý oddíl připravil na večer Domorodý tanec a zatančil u ohně. Na Novém Zélandu jsme také získali 4 typické předměty. Byl to prut na ryby, maorská maska, obrázek nože na tetování a ovčí vlna

Aljaška

Když ráno vykoukly děti ze stanů, viděly vedoucí a instruktory zahalené v šálách, čepicích. Na rukou měli palčáky a na sobě zimní bundy. Děti přivítal Eskymák, se kterým si daly rozcvičku na zahřátí a ihned pochopily, že se ocitly na Aljašce. V této zemi nebylo o aktivity nouze. Hned po snídani jsme vyhlásili štafetu v sáňkování, vytáhli staré saně na kopec a celý oddíl se musel vystřídat ve sjíždění kopce a zvládnout to za nejrychlejší čas. Odpoledne následovala jízda na lyžích, kde na jedné lyžích stáli 4 členi oddílu a museli se přesunout

asi o 50 m dál. V této soutěži šlo hlavně o koordinaci družstva a zvolení taktiky. Potom následovaly závody psích spřežení, kdy děti dostaly do oddílu jeden velký tvrdší igelitový pytel a kus provazu a z těchto věcí si měly vyrobit spřežení. Dva z oddílu vždy táhli a jeden seděl na spřežení. Odváželi jsme si odsud obrázek zlaté cihly, rolničku, sněžnice a kožešinu.

Brazílie

Co by to bylo za návštěvu Brazílie, kdybychom nezažili brazilský karneval? Nazdobili jsme auta balónky a krepovým papírem, naše vedoucí a instruktorky se proměnily v brazilské tanečnice a karnevalový průvod mohl začít. Z aut vyhrávala samba a vyhlásili jsme soutěž o nejlepší masku a nejkrásnější tanec. V Brazílii jsme byli obdarováni kávou, obrázkem papouška, míčem a pomerančem.

Španělsko

Ve Španělsku nás čekal nelehký úkol – přepravit se přes Pyreneje. Nakonec jsme ho s vypětím sil zvládli. Zúčastnili jsme se toreadorského představení a také jsme se mohli připojit k lovu španělských ptáčků (viz hra Lov španělských ptáčků). Večer jsme byli pozváni na taneční vystoupení flamenga, dostali jsme kastaněty, sombrero, vějíř a mohli jsme pokračovat dál.

1.7 Hry hrané na táboře

Pyramidy

Motivace:

Po příjezdu do Egypta, jsme viděli jen pustou krajinu, nikde nebyl ani jeden člověk ani nic, co by připomínalo Egypt. Proto jsme děti poslali prozkoumat krajinu a jejich cílem bylo najít pyramidy.

Cíl hry: Orientace v lese, obezřetnost, rychlost, týmová strategie

Počet hráčů: celý oddíl (cca 12 hráčů)

Místo: Větší prostranství v lese

Doba přípravy: 1 hodina

Doba samotné hry: 2 hodiny

Materiál: větve na postavení pyramid, 4 barvy barevných papírů, krepový papír na vyznačení území

Pravidla: V lese je označeno větší území krepovým papírem a nachází se v něm 15 pyramid. Kromě pyramid jsou v tomto území také strážci pyramid, kteří je mají hlídat. Děti mají za úkol najít v lese pyramidu, nenápadně se k ní přiblížit a odnést z ní lístek v barvě jejich oddílu do tábora. Mohou být ale přitom chyceni strážcem pyramid, potom přichází o život a také o lístek, který strážce vrátí zpět do pyramidy a musí si běžet do tábora pro nový život. Hra je

časově omezena a vyhrává ten oddíl, který má po skončení limitu nejvíce lístků své barvy v táboře.

Závěr: Ze začátku byl trochu problém s tím, že děti nemohly v lese pyramidy najít, vracely se do tábora, že tam žádné nejsou. Ale po nějaké chvíli se hra rozjela naplno a začaly vznikat v oddílech strategie, jak někdo odláká strážce a jiný sebere lístek apod. Postupně jsme museli ubírat strážce z lesa, protože by všechny děti chytli, prodloužili jsme časový limit a nakonec byly skoro všechny pyramidy odhaleny.

Písaři

Motivace:

V Egyptě k nám přiběhl posel a přinesl nám zašifrovanou zprávu, naším úkolem bylo zprávu rozluštit.

Cíl hry: trénink paměti, schopnost vyjadřování se, týmová strategie, rychlost, pozornost, komunikace

Počet hráčů: celý oddíl (cca 12 hráčů)

Místo: stanoviště nedaleko od sebe v okolí tábora

Doba přípravy: 1 hodina

Doba samotné hry: 2 hodiny

Materiál: 4 zašifrované zprávy (pro každý oddíl jedna), vysvětlivky k šifráům (pro každého písaře jiná písmena), tužka a papír na oddíl

Pravidla:

Na louce nedaleko tábora se objevilo 5 písařů, ke kterým si děti běžaly pro vysvětlivky. Děti mohly vybíhat po jednom z předem daného stanoviště. Vždy jedno dítě si zapamatovalo jeden symbol ze šifry a u písaře se ho snažilo slovně popsat nebo nakreslit. Mohlo se stát, že zrovna tento písař vysvětlení daného symbolu nevěděl, proto se dítě muselo vrátit a další dítě to zkusilo u jiného písaře. V průběhu hry zapisovaly děti odhalené symboly do zašifrované zprávy a vyhrával ten oddíl, který měl zprávu nejrychleji vyluštěnou a měl ji s nejmenším počtem chyb.

Závěr:

Tato hra trvala déle, než jsme předpokládali a tak se stávalo, že děti byly unavené a že už k písařům neběžaly, ale jen chodily. Proto jsme písaře přesunuli blíže k dětem. Jinak si myslím, že se tato hra povedla a nenastaly v ní žádné větší komplikace.

Osvobození Kleopatry

Motivace:

Do tábora přiběhl uřícený posel a řekl nám, že jejich královna Kleopatra byla unesena a poprosil nás o pomoc s jejím vysvobozením.

Cíl hry: postřeh, obezřetnost, rychlost, týmová strategie

Počet hráčů: celý oddíl (cca 12 hráčů)

Místo: Les, čtyři stromy s větším místem okolo sebe

Doba přípravy: 1 hodina

Doba samotné hry: 2 hodiny

Materiál: 12x4 stejně dlouhých provázků a 4 větší stromy, 4 šátky

Pravidla:

U čtyř stromů byly přivázány čtyři Kleopatry, každá dvanácti provázky. Každá Kleopatra měla u sebe jednoho hlídače, který měl zavázané oči a nesměl se Kleopatry dotýkat. Úkolem dětí bylo, po jednom se nenápadně přiblížit ke královně, tak aby je hlídač nezpozoroval a rozvázat jeden provázek. Když se to podařilo, vrátilo se dítě zpátky na stanoviště a šlo na řadu další dítě. Když se to dlouho nedařilo nebo bylo dítě chyceno hlídačem, také se vrátilo a šel se o to pokusit někdo jiný. Hra končila, když bylo rozvázáno všech 12 provázků na Kleopatře.

Závěr:

U této hry byl jediný problém a to, že se menší děti bály přiblížit ke Kleopatře a k hlídači. Dlouho se rozmýšlely, jak mají po provázku sáhnout. Jelikož hlídač měl zavázané oči, nevěděl, jestli se k němu přibližuje větší nebo menší dítě, vyřešili jsme to tak, že mu vždy Kleopatra napověděla, o jaké dítě se jedná a podle toho se hlídač zachoval.

Čínská tržnice

Motivace:

Dětem se při pobytu v Číně ztratily typické předměty z Egypta a tak se snaží tyto předměty najít. Musí se pokusit získat své věci co nejrychleji zpět, jinak jim odpluje loď do další země a přijdou tak o jeden důkaz a ztratí mnoho času čekáním na další loď.

Cíl hry: Trénink komunikace, nácvik otázek, týmová strategie, rozvíjení výtvarných dovedností

Počet hráčů: celý oddíl (cca 12 hráčů)

Místo: Okolí tábora, okraj lesa, stanoviště ne moc daleko od sebe

Doba přípravy: 1 hodina

Doba samotné hry: 2 hodiny

Materiál: Rekvizity na zřízení tržiště, oblečení pro prodejce

Pravidla: V místě, kde se zhruba dětem ztratily důkazy z Egypta, jsou 4 stánky.

Prodejce čajů a kávy – Informace o případném zloději nepodává, podává pouze čaj, nad kterým si rád popovídá. Děti mají za úkol vybrat jednoho nebo dva členy oddílu, aby si sedli s prodejcem nad čajem a pokládali mu vhodné otázky. Když děti dávaly prodejci správné otázky, zjistily první indicii. Má informaci o obličeji zločince.

Prodejce šátků a koberců – Má informace o oděvu zločince. Chce po dětech kresbu ostatních stánkařů na tržišti. Poté si vzpomene, co měl zločinec na sobě.

Prodejce orientálních předmětů – Tento prodejce nerozumí našemu jazyku a děti musí zahrát pantomimickou scénku o tom, jak je okradly, když to stánkař pochopí, ukáže směr, kterým zločinec prchal.

Prodejce květin – Tato stánkařka žije jen svými květinami, děti musí v okolí nasbírat alespoň 5 druhů květin a svázat z toho kytici, poté si stánkařka vzpomene, kam zločinec zabíhal.

Když děti dají dohromady všechny indicie, vydají se zločince pronásledovat, Asi tak 500 metrů od tržiště naleznou ukradené předměty a vedle nich spí pan Smith. Pomalu se k němu připlíží zvolené děti oddílem a předměty mu seberou.

Závěr:

V této hře si děti procvičily mnoho věcí. Nejdříve jsme navodili atmosféru, že nám ukradli předměty a nechali jsme děti přemýšlet, co dělat dál. Samotné je napadlo, že bychom se mohli zeptat lidí na tržišti. Když přistupovaly k jednotlivým stánkům, musely si určit, kdo bude za jejich skupinu jednat, tak si procvičily týmovou práci a určily si samy svého zástupce. Hovořit s obchodníky nebylo jednoduché, děti musely správně pokládat otázky, jinak se od obchodníka nic nedozvěděly. U malování podobizny si musely všimnout detailů a umět je vystihnout na papír, aby dostaly radu. Ani pantomima nebyla jednoduchá. Musely si nacvičit scénku, jak předvést, že jim byly ukradeny věci a zapojit do toho všechny členy oddílu. U všech těchto úkolů je tlačil čas, který jim byl pořád připomínán a tak se děti učily rychle reagovat na danou situaci.

Myslím si, že tuto hru zvládly výborně a překvapilo mě, že k jednotlivým úkolům, kde si měly vybírat zástupce, nešly první na řadu nejstarší děti oddílu, ale nechávaly za sebe jednat i mladší. Ze začátku se u nich projevoval zmatek a nevěděly, co dělat dřív, ale pak si samy zvolily systém, jak postupovat. Když jsme se konečně dozvěděli, kde zloděje hledat, nezačaly všechny děti utíkat, ale domluvily si plán dopředu, což mě překvapilo. Ke spícímu zloději přistupovaly opatrně a všechny děti byly v absolutním tichu.

Duch otrokářů

Motivace:

V Jihoafrické republice jsme chtěli pomoci otrokům ke svobodě. Docílit jsme toho mohli jen získáním licencí od otrokářů (viz příloha X.).

Cíl hry: týmová strategie, rychlost a postřeh, taktika

Počet hráčů: celý oddíl (cca 12 hráčů)

Místo: ne moc hustý les

Doba přípravy: 1 hodina

Doba samotné hry: 2 hodiny

Materiál: nastříhané papírky (licence, které vlastní otroky), krepový papír na vyznačení území, pistolky na vodu (pro každé dítě jednu), čtyři barvy potravinářského barviva, čtyři velké sklenice, Bílá trička (pro každého otrokáře jedno)

Pravidla:

Každému dítěti jsme rozdali pistolku na vodu. Do velkých sklenic jsme rozmíchali pro každý oddíl jinou barvu. V lese jsme označili fábovy území, kde jsme rozházeli „licence“. Toto území hlídali otrokáři v bílých tričkách. Úkolem dětí bylo dostat se do území, aniž by byly chyceny otrokářem a odnést z něj vždy jednu licenci. Otrokáři mohli chytat děti pouze dotekem a do území s licencemi nemohli vstupovat. Děti se však mohly bránit naplněnou pistolkou barvou, a když se trefily do otrokáře, byl na deset sekund neškodný a po deseti sekundách se zase mohl vrátit do hry. Hra byla časově omezena.

Závěr:

Myslím si, že tato hra se nám povedla velmi dobře. Jediný problém nastal v tom, že děti bavilo více stříkat barvu po vedoucích než sbírat licence.

Lov španělských ptáček

Motivace:

Kuchař ráno oznámil dětem, že chtěl dělat k obědu španělské ptáčky, ale že mu „uletěli“. Děti měly za úkol všechny ty ptáčky najít a vrátit je zpátky do kuchyně kuchaři, aby mohl udělat oběd.

Cíl hry: orientace v lese, týmová spolupráce, postřeh, taktika

Počet hráčů: celý oddíl (cca dvanáct hráčů)

Místo: větší území v lese

Doba přípravy: 2 hodina

Doba samotné hry: 1 hodiny

Materiál: toaletní papír, vejce, provázek, vodní pistolka (na každý oddíl jedna)

Pravidla:

V lese ve větším území jsme pověsili na stromy vejce zabalené do toaletního papíru. Úkolem dětí bylo najít vejce (španělského ptáčka) vodní pistolkou ho sestřelit, aniž by se dotýkaly stromu a neporušené ho chytit (viz příloha XI.). Jak budou děti doplňovat vodu do pistolek, bylo pouze na nich. Mohly si nosit zásoby s sebou nebo mohly doběhnout k řece apod. Vyhrával ten oddíl, který donesl kuchaři co nejvíce nepoškozených vajíček.

Závěr:

Největší problém byl v nalezení vajíček v lese. Když už bylo vajíčko nalezené, začaly děti vymýšlet strategie, jak ho nejlépe sestřelit a chytit tak, aby se nerozbilo. Nejdříve ho chytaly jen do rukou, ale to se jim několikrát vymstilo, a potom přišly na řadu mikiny a bundy, což bylo mnohem lepší.

2. DOTAZNÍK NA TÉMA – LETNÍ DĚTSKÝ TÁBOR

Prosím o vyplnění dotazníku, který bude sloužit ke zpracování mé bakalářské práce. Tento dotazník je anonymní a jeho údaje nebudou zneužity pro jiné účely. Předem děkuji za váš čas.

Pavla Horálková

Univerzita Karlova v Praze – Husitská teologická fakulta

Zakroužkujte vždy jen jednu odpověď:

1) Tento dotazník vyplňují:

rodiče

Dítě

Pracovník tábora

2) Jaké je podle vás optimální trvání tábora:

Týden

14 dní

3 týdny

Jiné (jaké?)

.....

3) Preferujete ubytování dětí:

Ve stanu (ve stanu s podsadou)

v chatkách

ve zděné budově

4) Na většině letních dětských táborů jsou zakázány návštěvy. Myslíte si, že je to dobře?

ano

ne

důvod:.....

5) Myslíte si, že by měly mít děti na táboře dostatek volného času (čas pro děti samotné, kdy pro ně není připraven žádný program)?

ano

ne

důvod:.....

6) Jak byste rozdělil/a děti na táboře do oddílů:

a) chlapci, děvčata zvlášť

smíšené (společně chlapci i děvčata)

b) podle věku dětí

různé věkové skupiny dohromady

7) Jaký počet dětí v oddíle považujete za optimální:

méně než 10

10 – 15 dětí

16 a více

8) Očíslujte podle toho, jak danou věc považujete za důležitou:1 – velmi důležité2 – důležité3 – méně důležité4 – nedůležité

..... ubytování dětí na táboře

..... lokalita tábora

..... personální obsazení

..... náplň letního dětského tábora

..... dobrý zdravotník na táboře a v dosahu kvalitní zdravotnická služba

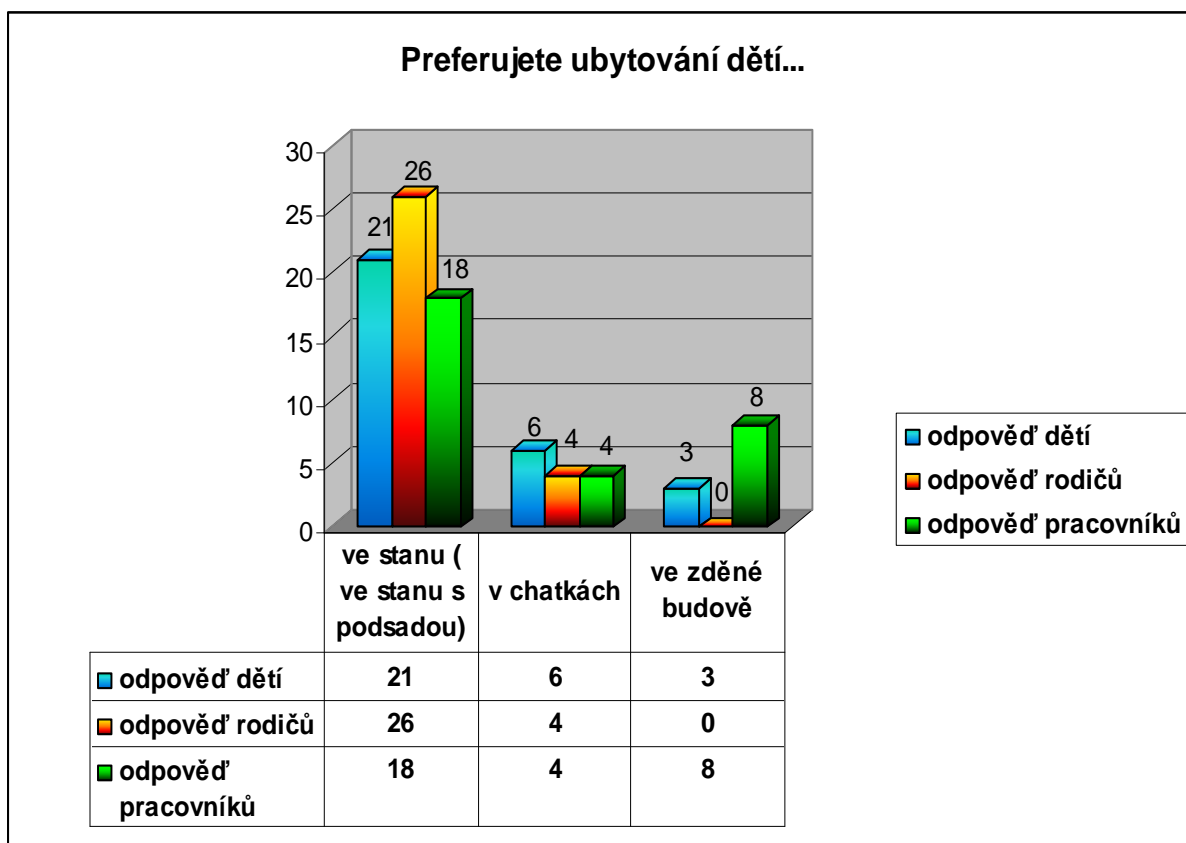
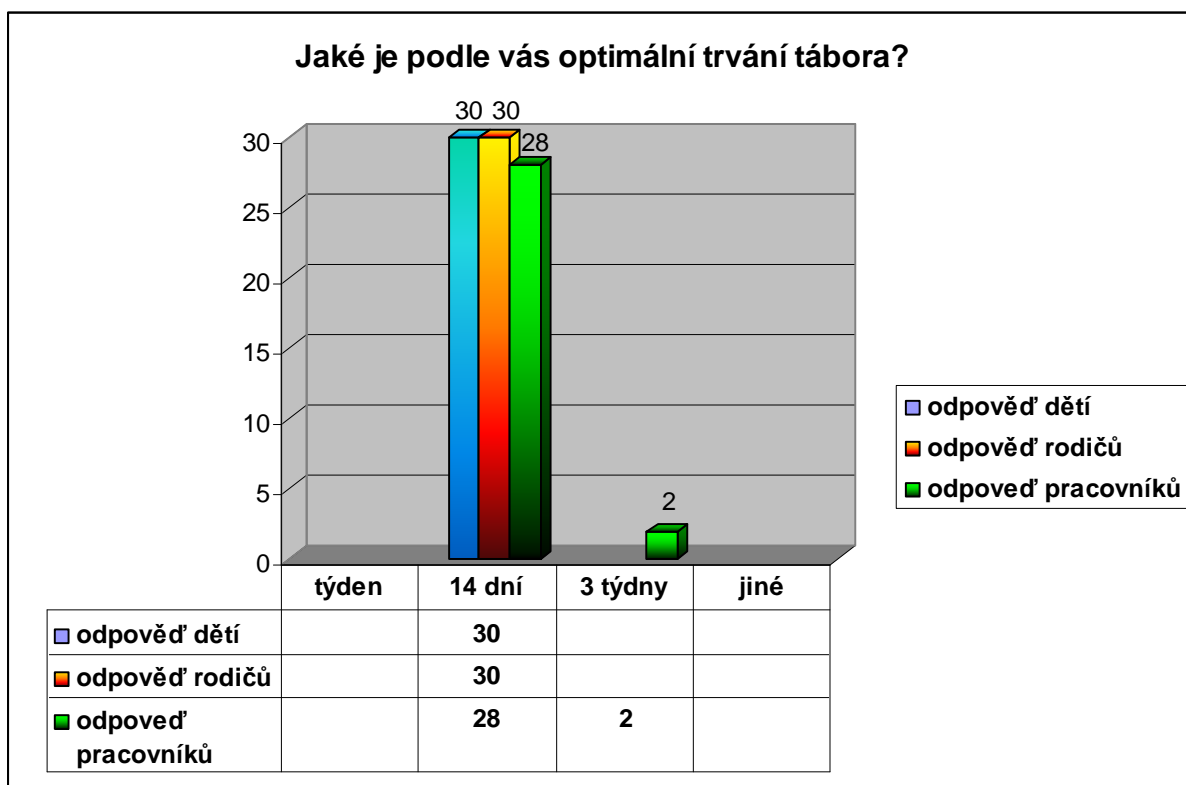
..... dostatek známých kamarádů

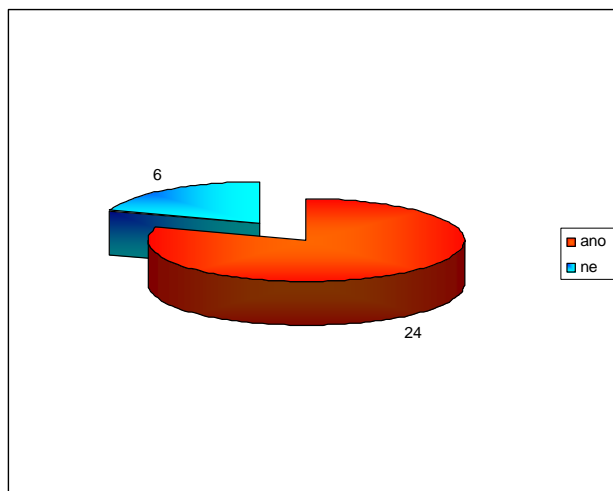
..... dobrá kuchyně, dostatek jídla

..... zábava

Tento dotazník jsem rozdala mezi 90 respondentů. Odpovídali mi na něj děti, které jezdí na tábor, rodiče dětí, které jezdí na tábor a pracovníci tábora. Každá z těchto skupin mi odpověděla na 30 dotazníků. Po vyhodnocení těchto dotazníků jsem sestavila grafy a porovnávala jsem výsledky mezi takto odlišnými skupinami. Výsledkem těchto dotazníků mělo být porovnání, jak si představují ideální tábor děti, rodiče a pracovníci.

2.1. Grafy k dotazníku

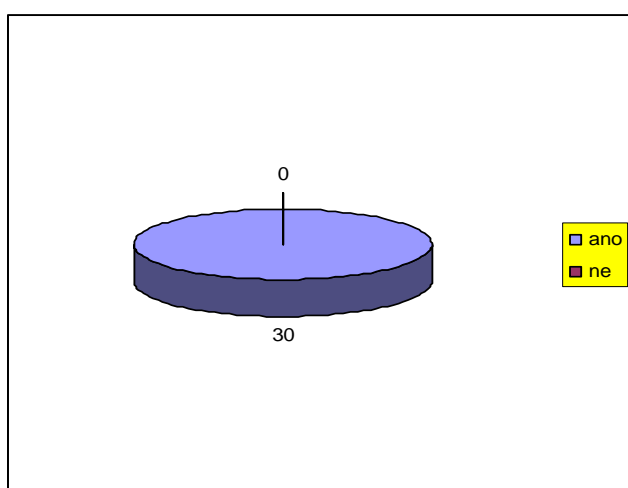

Na většině letních dětských táborů jsou zakázány návštěvy.**myslíte si, že je to dobře? (otázka pro děti)**Nejčastější odpovědi, proč by měly být návštěvy zakázány:

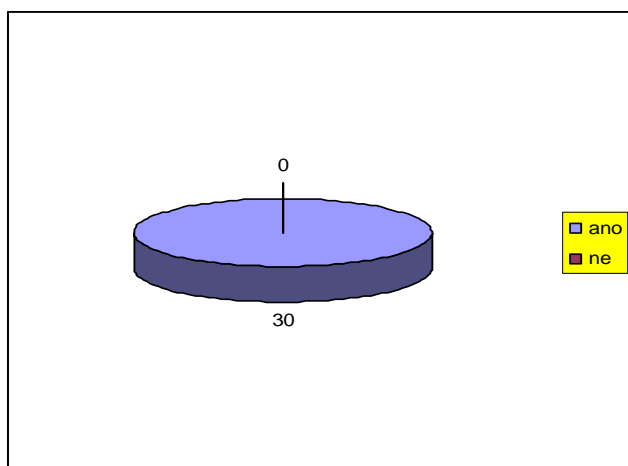
- 1) Lítost, že za někým rodiče nepřišli.
- 2) Aby děti po návštěvě nechtěly jet domů.
- 3) Dětem se může po návštěvě více stýskat.
- 4) Narušení běhu tábora

Nejčastější odpovědi, proč by měly být návštěvy povoleny:

- 1) Alespoň jednou
- 2) Povolit to alespoň malým dětem.

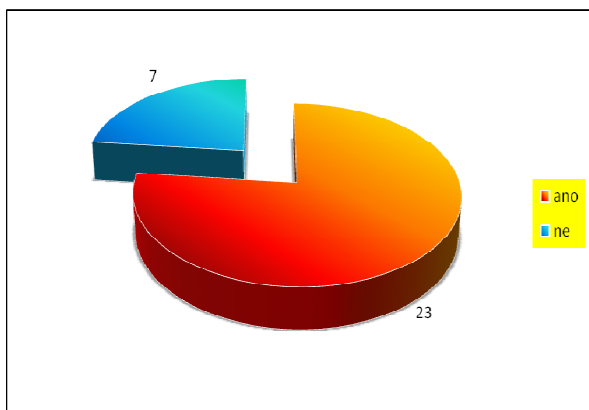
Na většině letních dětských táborů jsou zakázány návštěvy.**myslíte si, že je to dobře? (otázka pro rodiče)**Nejčastější odpovědi, proč by měly být návštěvy zakázány:

- 1) Lítost, že návštěva nepřišla
- 2) Vytržení z kolektivu, stýskání
- 3) Narušení programu tábora
- 4) Soběstačnost

Na většině letních dětských táborů jsou zakázány návštěvy.**myslíte si, že je to dobře? (otázka pro pracovníky tábora)**Nejčastější odpovědi, proč by měly být návštěvy zakázány:

- 1) Lítost, kdyby rodiče nepřišli
- 2) Narušení běhu tábora
- 3) Stýskání

Myslíte si, že by měly mít děti na táboře dostatek volného času (čas pro děti samotné, kdy pro ně není připraven žádný program)? (otázka pro děti)

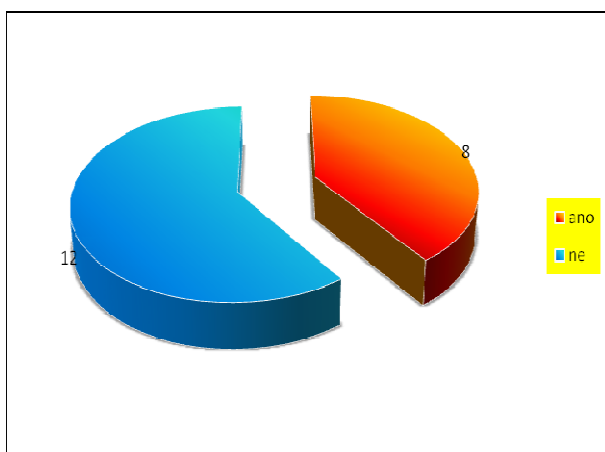
Nejčastější odpovědi, proč by měly mít děti dostatek času:

- 1) Aby si děti mohly dělat činnost, která je baví a není zařazena v programu
- 2) Aby se mohli pobavit s kamarády, se kterými nejsou ve stejném oddílu

Nejčastější odpovědi, proč by neměly mít děti dostatek volného času:

- 1) Mám rád, když se pořád něco děje, nudit se můžu doma
- 2) Protože bych se nudil ve stanu

Myslíte si, že by měly mít děti na táboře dostatek volného času (čas pro děti samotné, kdy pro ně není připraven žádný program)? (otázka pro rodiče)

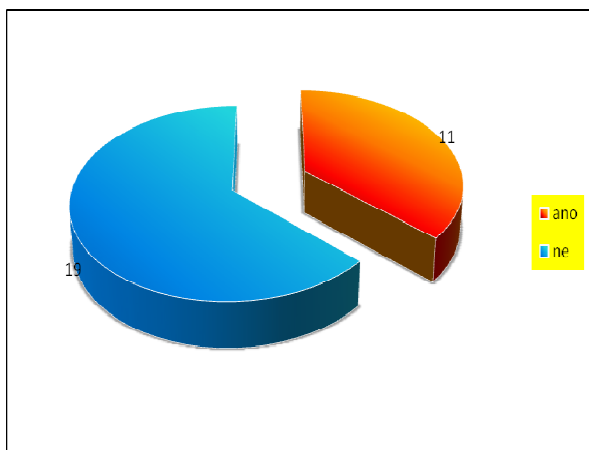
Nejčastější odpovědi, proč by měly mít děti dostatek času:

- 1) Alespoň se budou nudit a častěji psát domů
- 2) Pobaví se s kamarády, se kterými to při organizovaném programu nestíhají

Nejčastější odpovědi, proč by neměly mít děti dostatek volného času:

- 1) Ostýchavé děti by se nemusely zapojit do kolektivu a mohlo by se jim začít stýskat
- 2) od toho jsou tábory, aby byly organizované, nudit se mohou doma

Myslíte si, že by měly mít děti na táboře dostatek volného času (čas pro děti samotné, kdy pro ně není připraven žádný program)? (otázka pro pracovníky tábora)

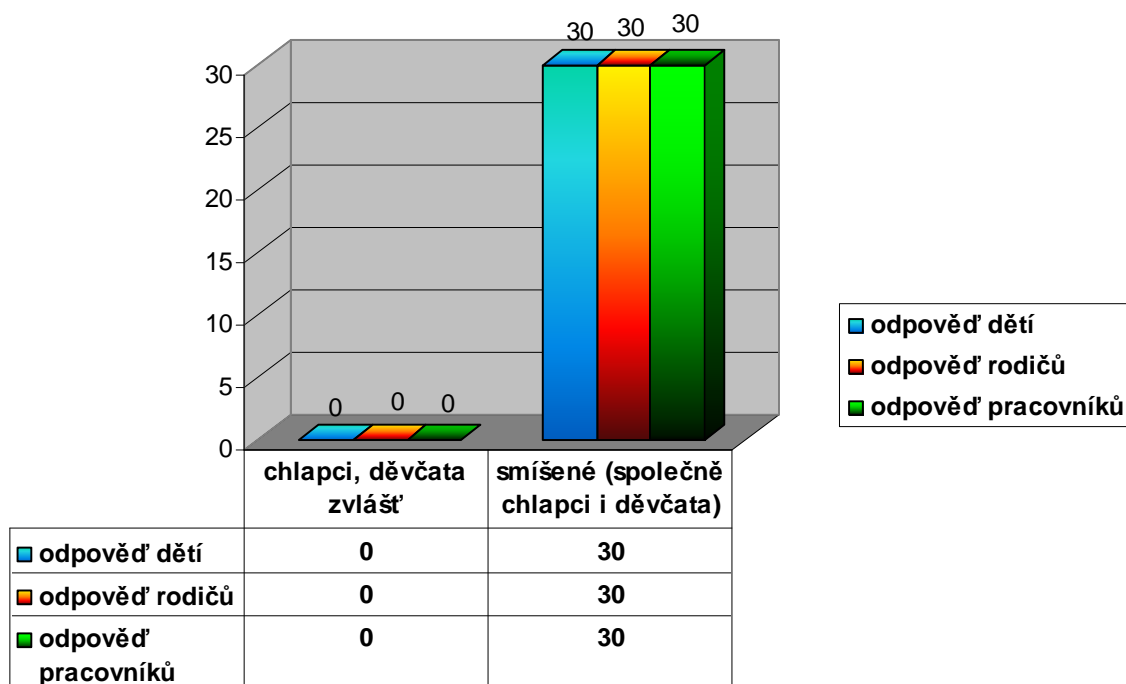
Nejčastější odpovědi, proč by měly mít děti dostatek času:

- 1) Ano, ale měl by být vždy k dispozici nějaký pracovník tábora, který bude zabavovat nudící se děti
- 2) Ano, kvůli nám, abychom na chvíli vypnuli a načerpali síly na další hry

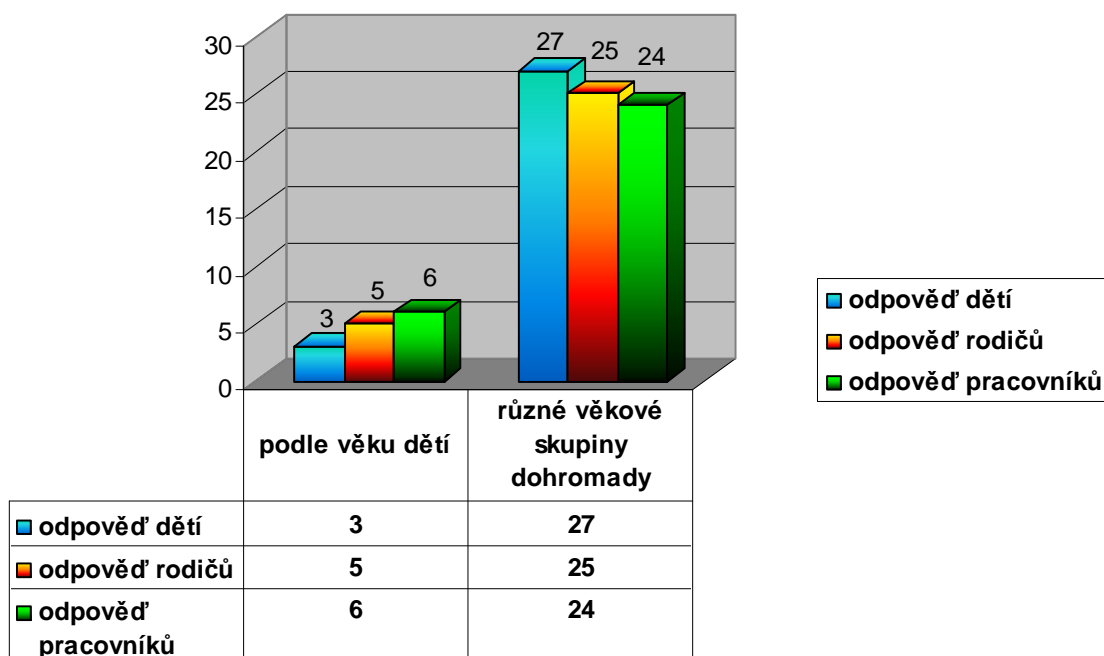
Nejčastější odpovědi, proč by neměly mít děti dostatek volného času:

- 1) Při organizované činnosti nemají děti čas na stýskání a nudu

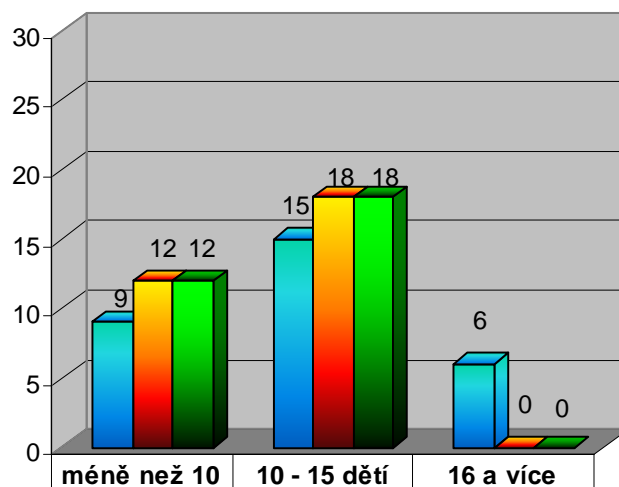
Jak byste rozdělil/a děti na táboře do oddílů?

Jak byste rozdělil/a děti na táboře do oddílů?

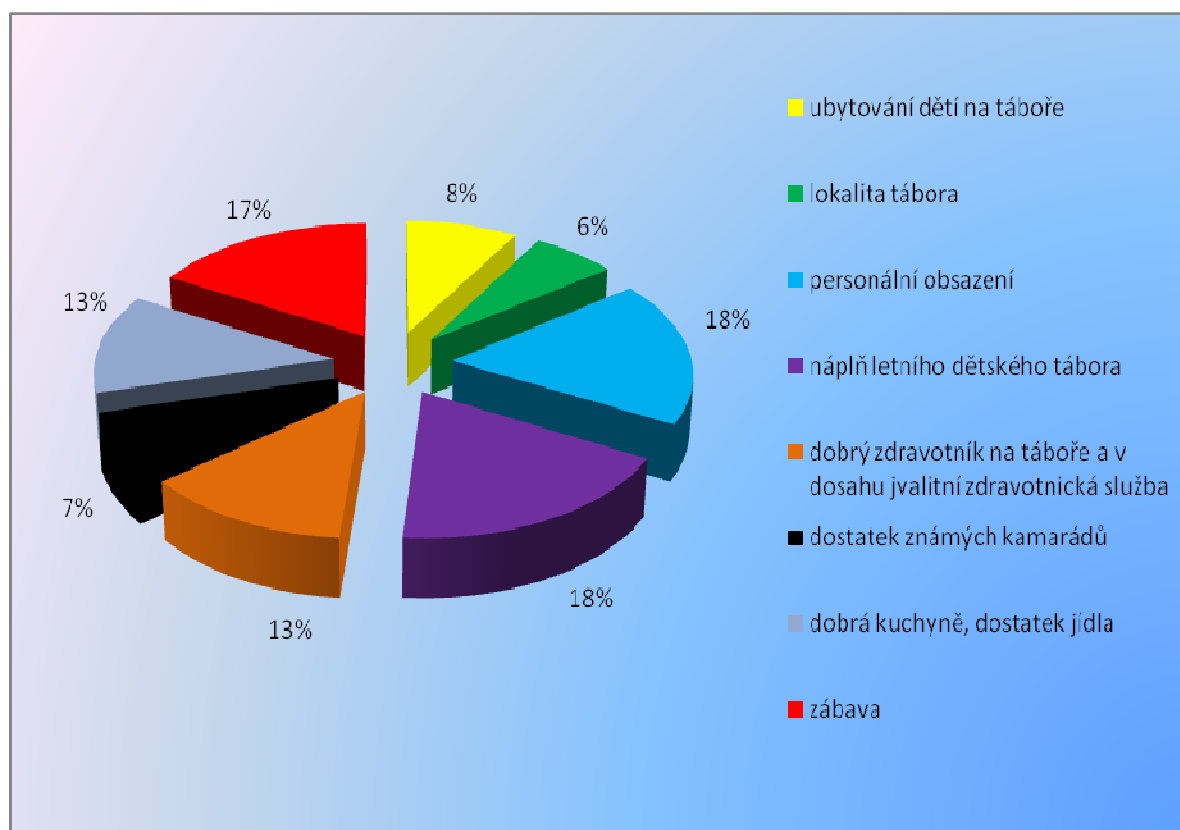

Jaký počet dětí v oddíle považujete za optimální?

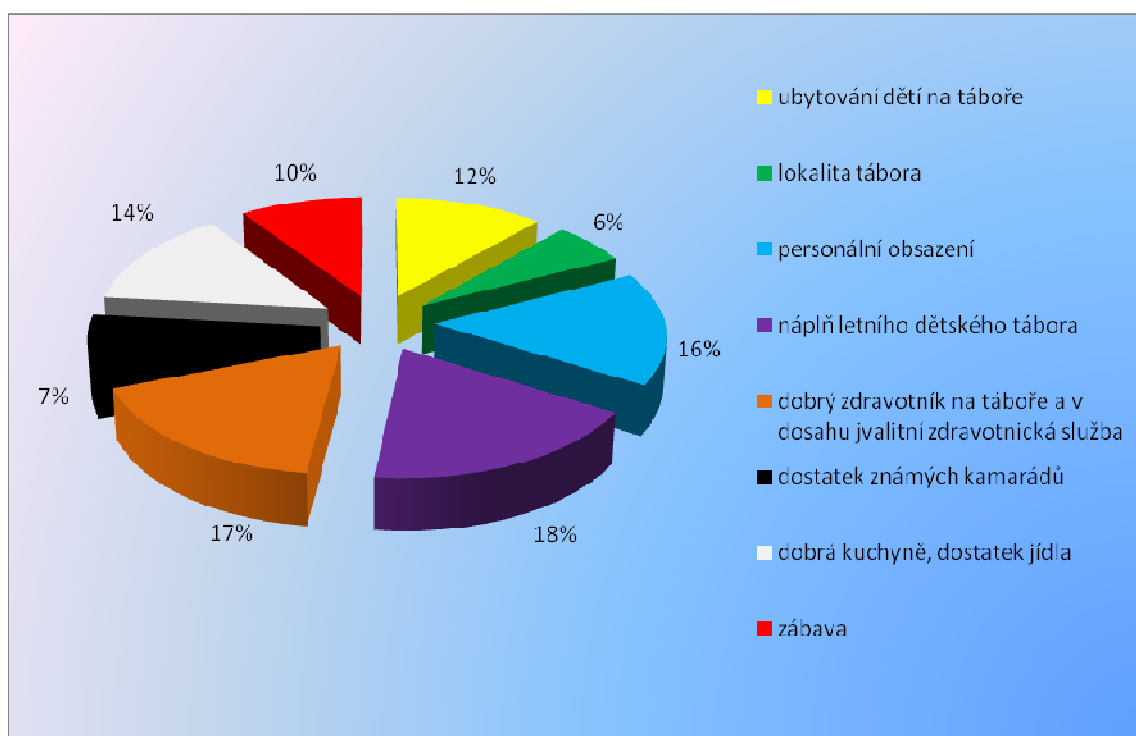

	méně než 10	10 - 15 dětí	16 a více
odpověď dětí	9	15	6
odpověď rodičů	12	18	0
odpověď pracovníků	12	18	0

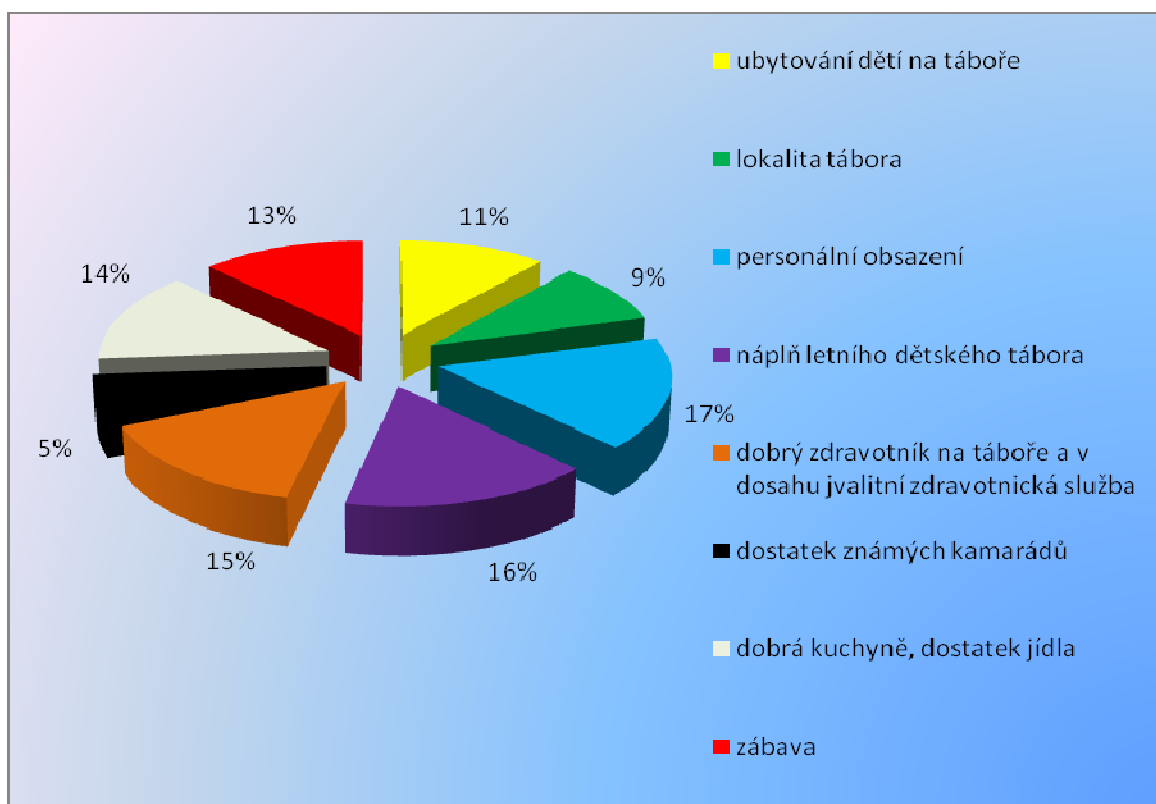
Co považujete za nejdůležitější: (odpověď dětí)

Co považujete za nejdůležitější: (odpověď rodičů)

Co považujete za nejdůležitější: (odpověď pracovníků tábora)

2.2. Hodnocení dotazníků

Myslela jsem si, že se odpovědi takto rozlišných skupin budou od sebe více lišit. Ale opak je pravdou. Odpovědi byly v podstatě totožné až na malé odchylky. Otázka návštěv rodičů na táboře byla jedinou, kde se děti odlišovaly svými odpověďmi od rodičů i pracovníků. Zatímco rodiče a pracovníci 100% souhlasí se zákazem návštěv na táboře, děti měly jiný názor. Bylo to také možná tím, že na dotazníky odpovídaly i velmi malé děti. Z odpovědí všech tří skupin vyplývá, že v podstatě nejdůležitější věcí na táboře je dokonale připravený program, kdy se děti nestačí nudit.

Tyto dotazníky pro mě byly určitě přínosem v tom, že jsem se ujistila, že všem lidem, kteří mají něco společného s letním dětským táborem, jde o to samé. Rodiče chtějí, aby bylo o děti dobře postaráno a byly zabaveny po celou dobu tábora, děti se na táboře nechtějí nudit a chtějí získat nové kamarády. A největší odměnou pro pracovníky táborů je, když jsou rodiče i děti spokojené a příští rok se na ten samý tábor přihlásí znovu.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo shrnout vše, co je potřeba vědět před realizací letního dětského tábora. V teoretické části jsem se zabývala historií táborů, vyhláškami souvisejícími s tábory, rozvržením přípravy letního dětského tábora. Já pracuji s dětmi na táboře zhruba 8 let, prošla jsem si mnoha školeními týkajícími se těchto akcí a překvapilo mě, kolik nových informací jsem se ještě dozvěděla při zpracovávání této práce. Souhrn těchto informací by mohl také posloužit jiným, zvláště začínajícím pracovníkům s dětmi.

V praktické části jsem se zabývala rozbořem celotáborové hry, která byla zrealizována na našem táboře v loňském létě. Tato celotáborová hra byla zpracována jako pedagogický projekt a snažila jsem se nastínit, co vše se musí připravit před začátkem tábora a jak potom takový tábor probíhá. Asi měsíc po táboře, jsme se sešli s dětmi a udělali si zpětnou vazbu. Položili jsme dětem několik otázek týkajících se nedávného tábora a tím si ověřovali, co vše si s sebou odnesly. Dávali jsme jim otázky typu – Jakou barvu má vlajka Brazílie ? Kdo byli původní obyvatelé Austrálie? Co je typické pro Řecko? Co se pěstuje v Číně?... Většina dětí odpověděla na otázky správně. Tím si myslím, že byl naplněn pedagogický projekt a my jako táboroví pracovníci jsme mohli být spokojeni, že si děti z tábora odnášejí nové vědomosti, dovednosti i návyky.

Představy dětí, rodičů a pracovníků s dětmi o dětském letním táboře jsem si ověřila dotazníkovou metodou. Všem jsem položila stejné otázky a chtěla jsem porovnat, jak se tyto odpovědi od sebe liší. Překvapilo mě, že tyto tři odlišné skupiny mají stejné názory a odpovědi se od sebe v podstatě nelišily.

Při zpracovávání mé bakalářské práce jsem se nesetkala s většími problémy, protože mám mnoho materiálů týkajících se tohoto tématu doma. Myslím si, že jsem do práce zaznamenala dostatek informací pro realizaci dobrého tábora a doufám, že to poslouží jako návod pro pracovníky s dětmi, kteří se rozhodnou uskutečnit letní dětský tábor.

POUŽITÁ LITERATURA

- HARMACH, Jaromír. *Tábory a jiné zotavovací akce průvodce jejich přípravou*. Praha: IDM MŠMT, 2004.
- INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE MŠMT. *Vademecum k letním táborům II. přepracované vydání*. Institut dětí a mládeže MŠMT, 2001.
- PAVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: PORTÁL, 2002.
- VALENTA, Jan, KASÍKOVÁ, Hana a kol. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993.
- HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času Univerzita Karlova v Praze*. Praha: PEDAGOGICKÁ FAKULTA, 2003.
- AUTOR NEZNÁMÝ. *Pionýr Kvalifikace instruktora pionýra Studijní text pro vzdělání*. 2004.
- SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času Masarykova univerzita v Brně*. PEDAGOGICKÁ FAKULTA, 2003
- Informatorium 3-8 č. 4/2006

vyhlášky:

- Vyhlášky ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti č. 106/2001 Sb., která je novelizována vyhláškou č. 148/2004 Sb.
- Zákon 471/2005 Sb. o ochraně veřejného zdraví
- Zákon č. 126/1994 Sb., zákoník práce
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích

Internetové stránky:

- www.taborovehry.wz.cz
- PSP.jmpionyr.cz

SEZNAM PŘÍLOH

- I. Osvědčení o absolvování odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží v jejich volném čase
- II. Denní režim tábora
- III. Náborový leták na tábor
- IV. Přihláška na letní dětský tábor
- V. Pokyny pro děti, které se tábora účastní
- IV. Diplom pro děti
- VII. Brána s vlajkami zemí, které jsme navštívili
- VIII. Pan Simons, který věřil, že dokážeme objet celý svět
- IX. Krokodýl Dandee
- X. Hra – Lov španělských ptáčků
- XI. Otrokáři před začátkem hry